

Előfizetési díj:
 Egész évre 4 frt. Félévre
 2 frt. Negyedévre 1 frt.
 Egy szám ára 10 kr.

Hirdetmények:
 3 hasábos petsor egyszer
 9 kr. többszöri hirdetésnél
 7 kr. Bélyegdíj 30 kr.

Nyílt-tér petit sora 12 kr.

ZALAMEGYE

társadalmi, közművelődési és gazdasági hetilap.

A lap
 szellemi és anyagi részét
 illető közlemények a szer-
 kesztőséghez küldendők.

Bérmentetlen leveleket csak
 ismert kezektől fogadunk el.

Kéziratokat nem küldünk
 vissza.

A „Zalamegyei gazdasági egyesület”, a „Zala-eggerszegi ügyvédi kamara” és a „Kanizsai járási, községi és körjegyzők egyletének” hivatalos közlönye.

Megjelenik minden vasárnap.

Pünkösöd napján.

Piros pünkösöd, mely rendszeren a rózsák időszakába esik, a szeretetnek kiváló ünnepe.

A Szentlélek, aki e napon a földre szállt alá, a szeretet, az erősség, az igazság lelke.

E lélektől lelkesítve, hiven teljesítjük állásunk köteleit minden kényszer és erőszak nélkül; szívesen gyakoroljuk a jót önmagáért; nem hiúságból, önzésből, hanem jó indulatból. E lélektől lelkesítve szeretjük embertársainkat és békében élünk velük; jót akarunk és kívánunk mindenkinek; nyájasak, szívesek és szolgálatkészek vagyunk mindenki iránt.

A Szentlélek az, aki szíveinket a szeretet templomává varázsolja és vigaszt, erőt nyújt akkor, mikor a szenvedések viharai, a balsors csapásai borulnak reánk. A Szentlélek az, aki mint az igazság lelke, szállott alá a mai ünnepen s marad teremtményei között. Ő önti az emberi szívekbe az igazságszeretetet és vallási türelmet, ezzel együtt pedig az egyetértést, a békét, a szabadságot és barátságot. A Szentlélek a megszentelés, az élet lelke. Ő életet hoz oda, ahol a halál jéghelellete pusztított. Ő föltámasztja azt, ami összeroskadott. Ő a tavasz, a föltámadás, az élet! Elevenítő fuvallatával áthatja az emberi lét minden terét, mint a nap áthatja sugaraival a léte, elevenítvén, éltetvén, termékenyítvén mindenütt, ahová melegítő és éltető sugara elhatol, a tudományok és művészetek birodalmában épen úgy, mint az egyszerű földműves, vagy iparos légkörében. Azért is pünkösöd kiválóan társadalmi ünnep; a keresztény társadalom születésének emlékünnepe,

Az antik világban meg volt ugyan a tudomány, a művészet, az anyagi haladás; ott díszeltek az építészeti remekai, az ó-világ csodái és kincsei; a legkeresettebb élvezeteknek vége-hossza sem volt; de azért az anyagilag annyira előrehaladott társadalom még sem vala életképes, még sem vala boldog! És miért? Mert nem volt

szeretete, nem voltak erényei! Alkotásain hiányzott az isteni kéz vonása, amely nélkül semminek sincs értéke és marandósága. Az ember méltósága le volt alázva, szabadsága békóba verve, természetes jogai felfogatva. Jog helyett nyers erőszak, szeretet helyett kegyetlen önzés uralkodott.

Az egész világ reformok után epedett. És e világra szóló reform alapjai pünkösöd napján lettek lerakva, a kereszténység isteni tényében.

A történelemben mi sincs élesebben kifejezve, mint a társadalmilag súlyos világnak ez a hatalmas újjáalkotása a Szentlélek lehellete által.

Pünkösöd napján kezdett a kereszténység, mint a világ- és természetfölötti elv működni, mely csakhamar megújította a világ szívét. A kereszténység érintésére, mintegy varázslására, váltóztak meg az ókor társadalmi viszonyai, amelyek eddig meghamisítva, megsértve és félreismerve voltak. A keresztény tan helyreállította az emberi nem eddig lealázott méltóságát, visszaadta az egyének eltiport jogait, megszüntette a rabszolgaságot, megtörte az állam roppant hatalmát és a családapának zsarnoki hatalmát gyermekei fölött.

A kezdeményezett nagyszerű erkölcsi reform magától reformálta a családot, a társadalmat, a magán- és közéletet. A kereszténység nyomában fakadtak az erkölcsi és anyagi haladás eddig nem ismert forrásai; nyomában tenyészttek oly erények, amelyekhez eddig a legtöbb emberek sem tudtak felemelkedni. Szóval a kereszténység megtette mindazt, ami a polgárosultság, a civilizáció neve alatt törvényeinkbe, intézményeinkbe, erkölcsünkbe és bizonyos tekintetben jelenkori társadalmunk természetébe átment. Az egyenlőség a törvényekben, a türelem az erkölcsökben, az igazságnak szüksége az intézményekben, a jognak túlsúlya a tény felett, az észnek túlsúlya az anyagi erő felett, az emberiségnek egyesülési törekvései stb., amelyek modern korunkat annyira jellemzik, jóval előbb tisztán

keresztény dolgok voltak, mielőtt törvényes polgári és társadalmi dolgok lettek volna. Századokkal előbb bámulták a keresztény szeretet nagyszerű alkotásait és műveit, mielőtt a modern humanizmus és a phylantrópia név alá rejtőzött világi szellemű jótékonyosság hírét hallották volna! Az igazi humanizmus a Golgothán született és két évezreden át az anyaszentegyház kebeléből terjeszti szét melegítő és elevenítő sugarait. Eltörpül ott a modern humanizmus, ahol a kereszténységtől elszakad.

A történelem arról tanuskodik, hogy mindazok, akik a pünkösödkor kezdeményezett civilizációt és haladást új alapokra akarták fektetni, sziszifuszi munkát végeztek.

A keresztény pünkösöd eszméi ellen nincsen reform, nincsen valódi haladás!

Ezt gondolják meg azok, kik ma is reform után kiáltanak, de ez alatt nem az ember tökéletességét célzó keresztény haladás reformját értik, hanem inkább az egyoldalú anyagi haladást, az ó-kori pogányságnak új formákban való felelevenítését, a társadalmi rend és fensőbb erdekek teljes felfogatását.

Társadalmi viszonyaink reformja lehetetlen vallás-erkölcsi reform nélkül!

Erősítse meg a Szentlélek nemzetünk vezérférfiát, hogy a haza hajóját az állandó békén keresztül a jólét révébe vezéreljék! Legyen a pünkösöd nálunk is a keresztény felelősség kedves alkalmá!

Városunk millenáris ünnepe.

Nemzeti létünk korszakot alkotó nagy eseményét: hazánk ezredéves fennállásának örömteljes ünnepét, í. hó 17-én ünnepelte meg városunk közönsége. Megünnepelte azzal a kegyelettel és lelkesedéssel, mely városunk lakosságát ily hazafias jellegű ünnepek rendezésénél vezérelni szokta. Megünnepelte annak tudatában, hogy ezredéves dícső multunk nagy fiai méltó az utókor hátlárára, kegyeletére és elismerésére.

sött némelyek szánokodást indító vérző sebeit a Hazának még inkább sértegették.

Jeles példát mutattunk mi ez eránt Kedves Atyánkfianak, Barátinknak, máj Gyülekezetünkben, a hol Tanácskozásainkat e dologra fordítottán nem csak érdemes Törvényes Feő Ispányunk, és az Haza Gyülekezetére elválasztott Társaink az Nemes Zabolos Vármegyey által meg küldött, s-itt jóvá hagyott Esküvésnek formája szerint Hiteket le tették, de általlyában minden Méltóságos Papi, szerzetes és Nemesi Renden lévőek, közel másfél százon, kik Gyülekezetünkben meg jelentünk, nem engedhetvén, hogy csak a mostani hivatalokat viselő személyek legyenek szerentséek Hazájoknak hűségére esküdni, edgyesült indulattal, s-belső érzékeny örömet jelentő vídamsággal fel mondottuk a szent Igéket, s-még a késő maradékokban is fön tartandó örök emlékezetre kiki saját kezével föl irta Lajstromban nevét, azt éyszer s-mind rendelvén, hogy azok, kik most távul létek miatt e boldog foglalatosságban részt nem vehettek, ennek utánna időről időre tartandó köz vagy különös Gyüleseminkben tellyesétsék kötelességeket, meg adván magok-ról hiteles bizonyításnak okáért hasonlóképpen nevek alá írását.

Meg vagyunk győzöttetve Nagyságtoknak, Kegyelmeteknek igaz hazafini Indulattáruul, hogy ezen barátságos bizodalommal közölni kívántt végzéseinket nem csak jóvá hagyni, de ezekben, magok részről is vélünk egyet érteni méltóztattnak. Kik azomban szives Atyafiságokban, Szeretetekben ajánlyottak méltó Tisztelettel vagyunk. Ami, Ezer hét száz kilenczvenedik Esztendőben Pünkösöd Havának negyedik napján Szala-Eggerszegi Mezzeő Városban folytatott köz Gyülekezetünkbul

Nagyságtoknak, Kegyelmeteknek

Kéz köteles Szolgai Attyafiai Baráti
 Nemes Szala Vármegyeyi Statusok, és Rendek.

A „Zalamegye” tárcája.

Zalavármegyének a vármegyékhez intézett átirata 1790-ik évi május 4-én Zala-Eggerszegen tartott közgyűléséből. *)

Nagy Méltóságú, Méltóságos, Feő Tisztelendő, Tekéntetes, Nemzetes, és Vitézleő Rendek, Kedves Atyánkfiai, Barátink!

Az Egész Nemes haza minden Rendeinek (mennyire több Megyebéli Polgár Társainknak vélünk közleni tecczett barátságos Leveleiből meg érthettük) abban határozattik feő szorgalmatosságok, hogy a közelebb meg szüint végső Birodalom alatt nagy részben meg tsonkultt Jussaink tökéletessen helyre álltassanak, ez meg lévén pedig, azoknak oly állandó bátorság szerzettessék, mellyet semmi erő, semmi hatalom, többé föl ne forgathasson. Tudgyuk mi: ezen Tárgynak el érésére, minemüi közönséges Egyetértés, s-nem csak a Tekéntetes Megyék Tagjainak, de kiváltt Országunk Naggyainak meg hasonlós nélkül való munkálkodása kívántassék, és ezen okbul el nem mulasztattuk, hogy Nagyságtokat, kegyelmeitek a mi méltó szorgalmatosságunk eránt ne tudósétsuk, mellyet az emléttett Országunk Naggyainak nekünk ki nyilatkoztatott nem minden részről tökéletes Itéletei köztünk okoztak.

Tekéntetes rendek! ugy veszik észre hogy ezen Feő Tisztségeket Viselő Nagyok még most is azon kárhozatos elsőbségre, melly valóságos eredete, s-edgyik feő oka volt Hazánk veszedelmének, valóban törekednek. Tudgyuk azt, hogy a mi Hazánk más Főket, s-Gróffokat nem ismér, hanem az ugynevezett Országh Báróit, Hazánkban lévő Vároknak, Vidékeknek örökös Urait, s-a

*) Szigethy Antal városi képviselő a város millenáris közgyűlése alkalmával tartott beszéde folyamán olvasta fel vármegyénk e régi átiratát.

Törvényes Feő Ispányokat, Ezeknek is pedig csak abban áll tölünk való külömbségek, hogy a Fejedelemhez közelebb ülnek, állanak, s-az ugy nevezett Homáriumot nagyobb pénzben veszik: többnyire egy a Szabadság, egy mind köztünk részről a kötelesség.

Ha a több Törvénytelenségek között bé csuszott status in statu Ezek részről tovább is fön marad, el kerülhetlenül az fog következni (a mint már előbbi Országh Gyüleseiiben történt esetekről máig is siralmasan emlékezünk) hogy a két rendbéli Voksok meg hasonlónak, s-az ellenkező Itéletek között, mint a Zavaros Vízben, tágos mód nyitattik Irigy Ellenségünknek a kénynek szerint való halászásra.

Hogy azért ezen veszedelmes következesek most leg inkább, a midön szerzséges Törvényeinknek nem csak tökéletes helyre állétságában, de állandós meg maradásában is munkálkodunk, el mellékeztessenek, igaz hazafini Indulattal ajánlyuk Nagyságtoknak, kegyelmeiteknek, hogy e részben vélünk tartani, s-a Haza Gyülekezetére el választott érdemes Tagjainak szent kötelességül föl adni méltóztatassanak, hogy eők minnenek előtt a Méltóságos Rendenlevőknek a Nemes Statusoktul való külömb ülésekben semmiképpen meg ne egyezzenek. Ha a Paloták bé nem fogadhatták ezeknek Nagy Számokat, elég tágos a Rákos mezzeje a hol ditső Eleink sok örök emlékezetre méltó Országos Gyüleseket végeztek. E fölött edgyesültt értelemmel arra törekedgyenek, hogy a Fejedelmektől tulajdon hatalommal bé hozatott Gróffi, Bárói méltóságok, melyek csak név szerint valók, s-az Ország végzéseivel meg nem edgyeznek, a Törvényes értelemmel alkalmaztassanak. Végre törvényessen meg kíványnyák a mostani Feő Tisztségeket viselőktől, hogy minek előtte a Haza dolgaiba ereszkedgyenek, ugyan az édes Hazához köteles hűséget az egész Országh színe előtt hittel fogadgyák, melly annyival szükségesebb, mennyivel kevesebb bizodalom lehet az Országh Rendgyeinek, az Edgyet értésekben, minek utánna oly temérdek Törvénytelenségekben önnön szabad indulattal meg edgyeztek.

Kivilágítás.

Az ünnepség tulajdonképpen f. hó 16-án este vette kezdetét a város önkényes kivilágításával. Gazdag és szegény kivilágított ezredes fennállásunk öröme. Elismeréssel kell megemlékeznünk kereskedőinkről, akik közül többen kirakatukban magyar koronával, Eljen az ezereves Magyarország, 896—1896. Eljen a haza! Eljen a király! stb. felirású transparenteket helyeztek el; ilyen volt a kereskedő ifjak egyesülete helyiségének erkélyén is; esinos három transparent volt a színház három nagy ablakán, egyiken ő felsége hű arcképe, másikon „Magyarország nem volt, hanem lesz”, harmadikon „Eljen az ezereves Magyarország” felirással a szabadság nemtője. A magánosok is sok helyen virágokkal, szobrokkal, virágfüzerekkel ékesítették az ablakokat, melyek a sűrű csoportokban hullámzó népek gyönyörködtető látványul szolgáltak.

Hálaadó isteni tisztelet.

F. hó 17-én reggel 8 órakor volt a róm. kath. plebánia templomban az ünnepélyes hálaadó isteni tisztelet, melyen dr. gróf Jankovich László főispán ömeltóságának vezetése mellett megjelent a vármegyei tisztikar, ott volt honvédhuzár tisztikar, m. kir. csendőrség, kir. tanfelügyelőség stb. stb.; a városi hatóság s a városi képviselők Botfy Lajos polgármester vezetése mellett majd teljes számmal, a zala-egerszegi ipartestület, iparos ifjusági egyesület zászlóval, a helybeli összes tanintézetek növendékei tantestületeik vezetése mellett s nagyszámu közönség. A hálaadó isteni tiszteletet Balaton József apát-plebános tartotta a káplánok segédlete mellett. Az isteni tisztelet fényének emelésére szolgáltak a kórusban a magán és kettős, valamint a kar által előadott megható alkalmi énekek.

A róm. kath. plebánia templomban tartott hálaadó isteni tisztelet után az ünnepelő közönség az izr. imaházba vonult, ahol egyházi és hazafias ének és Engelman Izrael főrabbi hazafias szellemű, alkalmi imája mellett folyt le az ünnepi isteni tisztelet.

Diszközgyűlés.

A városi diszközgyűlés a vármegyei házyteremben délelőtt 10 órakor vette kezdetét. A diszközgyűlésen megjelent dr. gróf Jankovich László főispán ömeltősége testvérével, gróf Jankovich Tivadarral, Csertán Károly alispán, Arvay Lajos vármegyei főjegyző, Nagy Gyula csendőrszázados, dr. Ruzsicska Kálmán kir. tanácsos, tanfelügyelő, stb., teljes számmal jelent meg a városi hatóság s a városi képviselőtestület tagjai és szép számu közönség.

Botfy Lajos polgármester a diszközgyűlést a következő, hazafias szellemű áthatott beszéddel nyitotta meg:

„Tekintetes Városi Képviselőtestület!

A magyar nemzet honfiával vele született lángoló hazaszeretet indította Zala-Egerszeg rendezett tanácsú városát is a magyar állam ezereves fennállásának megünneplésére. Méltó erre még a nemzetek életében is számot tevő dicső múlt, főképp pedig az, hogy a nemzet a honalapítók örökölt vitézségével és csodás erejével az elnyomatásokat és azok kiserleteit a lefolyt ezer évben mindenkor sikeresen leküzdvén, szeretett hazánk az isteni Gondviselés segítségével mint szabad és oly állam kezdi meg a második ezredévet, mely úgy az anyagi, mint a szellemi téren virágzásnak indult és a kulturálatlanok sorában ma már elsőrendű helyet foglal el.

Ezredéves városi ünnepségünk egyik legkiválóbb pontja a jelen rendkívüli diszközgyűlés, melynek egyedüli tárgyát a nap jelentőségét méltató ünnepi beszéd képezi.

Ezekben röviden jelezve a rendkívüli diszközgyűlés célját és tárgyát, a megjelent városi képviselő urakat és az igen tisztelt hallgatóságot üdvözölvén, a rendkívüli diszközgyűlést megnyitom, a mai közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére pedig Háczy Kálmán és Hajik István városi képviselő urakat kérem fel.

Az eljénzéssel fogadott elnöki megnyitó után Szigethy Antal várési képviselő, a közügyeknek buzgó és lelkes harcosa, állott fel s dacára agg korának, ifju tüzzel, nagy kitartással mondotta el másfél órát igénybe vett gyönyörű ünnepi beszédét, mely fényes tanubizonyossága a szónok nagy tudásának, ritka emlékezőtehetségének. A beszéd alatt nem egyszer tört ki elementáris erővel az eljénzés. A milléniumi beszédek közt kimagasló e beszédet megörökíttük, hadd olvassák azok is, kik a közgyűlésen részt nem vehettek.

Szigethy Antal közgyűlési díszszó beszéde:

Tisztelt képviselőtestületi közgyűlés!

Meghatva a mai ünnepélyes nap magasztos jelenlőségétől, elszorult szívvel, elfogult kebellemmel, aggódva emelkedem fel szólásra.

De hogy is ne! — Hiszen méltatnom kellene az ünnepély jelentőségét annak nagyszerűségéhez illően; — szemünk elé tárnom a honfoglalás világtörténelmi eseményét, — a halálos harcok tergeteit, a kitartó hősi küzdelmeket, s ezeknek elért fényes jutalmát, a vérrel megszerzett, vérrel áztatott földön — a honalapítás régi dicsőségét, melyről pedig még nemzetünk nagy költője is, midőn azt megénekelni lelkesült, kételkedve szólalva fel kérdé:

„Hol vagyon, a ki merész ajakát hadi dalnak eresztvén, — kesső százak után, méltán láttassa vezérét? . . . Árpádot, s hadrontó népe hatalmát?”¹

Szemünk elé kellene tárnom nemzetünk ezer éves történelméből ékes szavakban a fényes eseményeket, melyek a magyart nagygyá, nevét tiszteltté tették, hogy a szép multak emlékeim lelkünk örömben repedzen; — a keserűség fájó érzéseivel elpanaszolnom a rút pártviszályokat, melyek gyakran veszélyes föregként emészték a nemzet élet erejét, hogy eljésztó rémül szolgálja a jelenre s jövőre; — a fájdalom bánatos hangján esetelem a gyásznapokat, midőn a vad Mongol, Tatar

¹ Vörösmarty: „Zalán futása” első ének.

csordák százezrei romhalomba döntötték, sivataggá pusztították e hazát; — a gyásznapokat, midőn mástól századig nehezedett reánk a félhold uralma; — lelkesítő szavakban magasztalom a dicső napokat, midőn Nagy Lajos, Mátyás, az igazságos, tejen ragyogott a magyar szent korona, melynek tüdőklő lénye besugározta Európát — s ez tisztelve hajolt meg annak fénye, a király s a nemzet előtt; himnuszokban kellene dicsőítenem a rabigát összetörő nagy Hunyadyt, s azon hősoket és névtelen felisteneket, kik hazánk függetlenségéért, alkotmányáért, állami önállóságáért, az árny, az elnyomatás, az erőszak ellen küzdve itt, e haza szent földjén hordozák s győzelemmel diadalra vezették a szabadság véres zászlóit.

Amde ehhez ifju szív melegsége, ifju szív fellobogó lángja, ifju kebel rajongó lelkesedése, ifju ész és értelem ihletett ékesszólása kellene, s midőn én az élet gondjaitól, fáradalmaitól fáradalmaitól megtört életem hanyatló alkotmányán állva és erőim, tehetségeim elégtelenségét ismerve, agg korommal, megzavart egészségi állapotommal s hangom terjedelme gyengeségével teljesen indokolt vonakodásom ellenére merészkedtem vállalkozni a nap jelentőségéhez méltó fenkölt szellemű szónoklat helyett — melyre képes nem vagyok, — történelmi visszaemlékezések untató száraz előadásával — melyért előre is szives elnézést kérek, gyarló szavaimmel e nagy napon üdvözölni, szolgáljon mentességemül, hogy erre egyedül az indított, hogy mélyen tisztelt polgártársaim, barátaim felém irányuló bizalma, kívánsága s akarata előttem oly nagy becsű volt, melyet csekély erőim szerint híven teljesíteni elodázhatlan polgári kötelességemnek ismertem.

Ezer év! Nagy idő még nemzetek, államok életében is. Hiszen a világ teremtésétől fogva — nem értve földünk anyagát, mely a geológusok szerint kiszámíthatlan ezer évek óta létezik — hanem az ő szövetségi revelatio szerint — mint az első ember párnak a földön megjelenéséről emlékezik, még hat ezer év sem telt be egészen s mi a honalapítástól fogva ezer év — tehát több mint egy hatod része ideje, befolyása óta bírjuk — szeretett hazánkat, míg a világhódító Nagy Sándor — az Európát megrettentő Attila — Dzsingisz Khán s fiainak birodalma, kik pusztító fergetegként dúltak fel két világ részt, ahg egy két századig tartott uralma után romba dült, megsemmisült.

A legmélyebb hálával kell tehát elismernünk, hogy a Gondviselésnek a magyar nemzet fölött örökös különös kegyelme volt, mely őseinknek e drága földet megszerzeni — ezen hazánkat megalapítani s azt ezer év vérzivatarjai között is nekünk megtartani segítette.

Hiszen történelmünk kulfórássai szerint őseink már ősz hazájukból Ázsiából nem mint pusztító hordák rabló kalandokra, nem ismeretlen országokba zsákmányokra, hanem öntudatosan kitűzött célra indultak el: vitéz fegyvereikkel visszat foglalni, megszerezni azon földet, melyet hun őseink után örökségüknek hittek, s a vissza szerzendett földön ősi jogon új hazát alapítani: mint a költő szerint a hős Álmos vezér mondá:

„Túl bérce és lapályon a szép hon ott vagyon
Halakkal és vadakkal s arannyal gazdagon:
Miénk, csak kell akarunk, mert rég miénk vala,
Meggvette drága véren nagy ősiünk Attila.

Miként sasok csatogva megszállják a hazát,
Belé vetjük virágul a szent egység magvát:
Az évek nagy könyvébe vért s tetteket írunk,
És ami vért elontunk, érte lesz honunk.”²

Ezen öntudatos cél, a kitűzött vállalkozás nagy és nehéz munkája, a hosszú ut előgördülő ezer akadályai, a népek előreláthatott erős ellen állásai, melyeken hogy áthatolhassanak, hőiesen győzdelmeskedniök kell, mert győzelem nélkül az egész utnak indult nemzet szétszórórtani s megsemmisülai fog — érlelte meg bennök azon bölcs határozatokat, azon sarkalatos alapfelveleket, melyeket a hót törzslónök — mint a nemzet képviselői — egy értelműleg közös akarattal megállapítottak s mint változ hatatlan alapszerződést vérükkel megpecsételve a vér szerződésbe foglaltak.

Bellátták, hogy a hét törzs szoros összeköttetés, egy erős közös vezérlet, egy összetartó közös tekintély nélkül erőteljesen, összhangzatosan nem működhetik, azért egy közös főnököt, vezért, fejedelmet választottak és hogy a közös fő választásánál a nemzet erejét fogyasztó meghasonlásnak, a pártoskodásoknak elejét vegyék, elhatározták, hogy a fejedelmet mindenkor Álmos fia Árpád nemzetségéből fogják választani; — de hogy Árpádnak s nemzetségének adott ezen előjog önkény uralommal el ne fajulhasson, alapszerződésileg kikötötték, hogy a törzslők s utódaik — a fejedelem tanácsából soha ki nem zárthatnak, — s a mit közös erővel megszerznek, abból a törzsek közösen részesülnek; — és hogy egy a fejedelem — valamint a szövöttekett nemzet s az általa megszerzendő haza iránti hűséget biztosítsák, kikötötték: hogy a ki a vérszerződést megszegve, fejedelméhez hűtlen lenne és viszálykodást támasztana, vére ontassék; — de viszont, ha a fejedelem s utóda az alapszerződést megszegnék, átok legyen rajtuk örökké.

Ezen bölcs előrelátás, az alapszerződésbe letett szervezet, mely alkotmányunknak ma is lényeges alapját képezi — meghozta az óhajtott eredményt: a nemzet közös tömörülése, a közös összetartozás, a hét törzs szoros összekapcsolása, a nemzet fegyveres erejének erélyes egyetemes vezetése emelték ezekben rejltó nemzeti erő tudatát, az egyéni bátorság, elszántság érzetét, mindez s a cél iránti lelkesedés, a fáradalmak s küzdelmekben hősi kitartás — legyőzve az ellentálló népeket s keresztül küzdve azokon magukat — a vezér bölcsesége, ennek s a nemzetnek vitézsége vezette elő őket azon országok határáig, melyeket elfoglalni célul tűztek ki; mint a költő a honfoglalásra indult nemzetről írja:

„Országot ért és népet utján számtalanul,
Volt útja harc s munka, fáradság és kaland
Míg végre táborával Munkács és Ung felett
Kárpát egébe nyugó ormára érkezett.

² Garay: „A Magyarok Mozése”.

Itt van hazátok — így szól (a vezér) határu nál vagyunk
De a ki megszerzendő, csak Istenünk s karunk,
Istenbe s karotokba, ne másha bízatok:
Csak úgy leend tiétek e hon s ti szabadok!

Erő s vitézség kell most, van az ti bennetek,
— — — — — tenni menjétek!³

és az itt lakó fejedelmeket, népeket részint véres harcokban leküzdve, részint meghódoltatva, — de nem leigázva — hanem új hazájuk békés lakóival, testvérukül fogadva — hét év alatt szerencsésen elfoglalták, vissza szereztek e haza földjét, mert mint Béla király névtelen jegyzője írja: „Dominus sua gratia antecedeat Hungaros, dedít eis victoriam magnam, et inimici eorum cadebant ante eos, sicut manipuli post messoros” azaz: „az Ur az ő kegyelmével elősegítette a Magyarokat, adott nekik nagy győzdelmet és ellenségeik elhullának előttük, miként a gyöck az aratók után”⁴ és mint Thuróczi írja: „Árpád autem cum septem Ducibus Panoniam intravit, non sicut hospites, sed sicut terram jure haereditario possidentes,” azaz „Árpád pedig a hét vezérrel be ment Panoniába, nem mint idegenek, hanem mint a földet örökösödési jogon birtoklók” és mint Béla király névtelen jegyzője folytatja: „Dux Árpád et omnes sui primates — transito Danubio castra metati sunt juxta Da nubium dsque ad aquas cali das superiores, et hoc audito omnes Romani per terram Panoniae habitantes vitam fuga servaverunt . . . Dux autem Árpád et omnes sui primates cum omnibus militibus Hungariae intraverunt in civitatem Athilae regis . . . ex cujus progenie Dux Árpád descenderat. Et epulabantur quotidie cum gaudio magno in palatio Athilae Regis . . . et vivebant large ac splendide” azaz „Árpád vezér és összes nagyjai átkelvé a Dunán, tábort ütöttek a Duna mellett egész a felsőbb meleg vizekig és ezt meghallván a Pannonia földjén lakó összes rómaiak, életüket futással mentették meg. Árpád vezér pedig és összes nagyjai, Magyarország összes vitézeivel bementek Attila király városába — kinek nemzetségéből Árpád vezér leszármazott. És lakmározának naponként nagy örömmel Attila király palotájában és élének bőségesen és fényesen.”

A honfoglalás nagy munkája bevolt fejezve, — s további foglalásra a nemzet és fejedelme nem indult: — de ámbár a Pusztaszeri nemzetgyűlés az országnak, különösen a bíraskodásra is szervezetet adott, az egyes törzsek részint a velök született, megszokott harci kedvből, részint s még inkább zsákmány szerzés végett rabló hadjáratokkal törtek be Német, Olasz, Görögországba, de elkalandoztak Francia, sőt még Spanyolországba is, tüzzel vassal pusztítva városokat, az egyházakat felldúlva, kincseiket elrabolva, gazdag zsákmányokkal megterhelve tértek vissza hazájukba: mint Romanus Péter mondja: „Tantus tunc Hungaros favor fortunae asperit, ut nullum unquam cum hostibus commiserint proelium, de quo non fuerint gloriosam adepti victoriam. Ita fiebat, ut omnes Europae nationes, audito Hungarorum nomine, exitium sibi metuerint et ut Hungarorum nomen, quemadmodum et Hunnorum olim, fuerat, terrori esset cunctis Europae nationibus” azaz „Akkor a szerencse annyira kedvezménye tekintett a magyarokra, hogy ellenségeikkel nem viltak soha ütközetet, melyben dicsőséges győzdelmet nem nyertek volna. Így történt, hogy Európa nemzetei hallván a Magyarok nevét, féltek, hogy végényesztük bekövetkezik és hogy a Magyarok neve, miként egykor a Hunoké, rémületet okozott Európa összes nemzeteinek.”

Majd 70 évig folytatták ezen pusztító hadjáratokat, míg a bekalandozott országok állami szervezeteiket megerősítvén, hadi erejüket ellenállásra kiképezvén, Merseburgnál, Augsburnál, Arkadiopolisnál a magyarokat véres csatákban megverték, seregeiket megsemmisítették. Belátták őseink, hogy a folytonos harcok erejüket fel emésztik, a pusztított országok zaklatott népeit ellenük gyűlöletre, szövöttekre kényszerítik, kik által közös erővel megtámadhatók, megsemmisíthetnek s a vérrel szerzett hazát elveszthetik, nem csak a rabló kalandokkal felhagytak, hanem Géza fejedelem bölcsességével, eszélyes eljárásával a nemzet meggyőződésévé érlelte, hogy a megszerzett új hazát csak úgy képes megtartani, Európa államai közé felemelni, ha az Európai civilizáció, művelődés útján halad, minek egyedüli s feltétlen alapja a kereszténység elfogadása, mi őseinknek önfenntartási ösztöne, az új haza iránti szeretete, a helyzetet felismerő érett eszü megfontolása, politikai bölcsesége mellett, kényszer, erőszak, nagyobb ellentállás és rázkódtatás nélkül meg is kezdehetett, Géza fia, István által pedig — buzdítatva a vallás szent ihletétől is — be is fejez tethezték.

Őseinknek ezen eszélyes bölcs eljárása nemcsak előttünk, késő unokák előtt, kik kegyelettel s hálával viseltetünk irántuk, — de minden elfogulatlan előtt is, ki a történelem ezen lapjait olvassa — dicsőségére válik: — dicsőségére válik még akkor is, ha úgy fogja fel, mint én arról meggyőződve vagyok, hogy őseinknél a kereszténység megismerése s elfogadása lelküknek egy rég érzett szüksége, ismeretlenül is hő vágya volt: — hiszen ők nem voltak bálványimádók, hanem az ő tiszta eszü felfogásuk szerint — ha bár pogány szertartásokkal — de egy legfőbb lényt, a mindenség alkotóját, fentartóját imádták, tehát ugyanazon legfőbb lényt, ki mint nagy Jehova Horeb hegyén az égő csipke bokorban, a Sinai hegyen dörgés és villámlások között égi háboruban revelálta magát; ugyanazon legfőbb lényt, ki, hogy a megdönthetetlen elévülhetlen erkölcsi világrendet megalapítsa, emberi testet öltve magára, tanítá és hirdeté Pales tina földjén a testvériség, a felebaráti szeretet, a könyö-

³ Garay: „A Magyarok Mozése”.

⁴ Anonymi Belae Regis Notarii „Historia Hungarica de septem primis Ducibus Hungariae.” Caput XLIV.

⁵ M. Joannis de Thivrocz: „Chronica Hungarorum” Pars secunda, Caput III.

⁶ Anonymi Belae Regis Notarii „Historia Hungarica de septem primis Ducibus Hungariae.” Caput XLVI.

⁷ Petrus Románus: „Epitome rerum hungaricarum per Indices descripta.” Index VII.

riletesség, a béke, az örök igazság ígét, melyeknek isteni fenségét, igazságát, a Golgotthán kiszenvedett halálával erősít meg; — ugyanazon legfőbb lényt imádták, kit mint őt, mi is mély hálával imádkunk: a „Magyarok egy Istenét.“

Bocsánat, hogy a történelemből mindnyájunk előtt ismert ezen dolgok elmondásával terheltem a t. közgyűlést, ámde ezer éves történelmünknek legkimagaslóbb, legfontosabb eseménye a kereszténységnek őseink által elfogadása, mert ez által Szent-István országunkat keresztény állammá emelte s mint önálló királyságot, Európa állandó országai közé iktatva — állami létünket megörökítette: „Mit használna ugyan is, ha e földet, melyet anyánkunk nevezünk, ha az eget, mely alatt születünk és neveltetünk, ha ez örökséget, mely mindnyájunknak legkedvesebb, az isteni Gondviselés által elfoglaltuk volna is, ha csak a keresztény vallás jótéteményei által, a melyet őseink elfogadtak, fenn nem tartjuk. Magyarország kétségkívül nem ünnepelne és e hon nem visszhangzana a népek kiáltásaitól, ha csak annak idején föl nem veszi a kereszténységet, ha csak a Szent István koronáján ott nem fénylenék ma is, a kereszt dicső jele.“⁸

Nagyon soká utantánám a t. közgyűlést, ha nemzetünk ezer éves életének lefolyását lépten nyomon kísérném, azért engedje meg, hogy csak néhány nevezetesebb eseményeket említhessek fel.

Őseink elhatározása elérte célját: — a nemzet a kereszténység magasabb hitelveitől szelidebbé vált erkölcsiével mind inkább s inkább fogékonyabbá lett a civilizatorra s ugy a szellemi, mint az anyagi téren a haladás útjára lépett, az ősi hazából kivándorlás hosszú táradalmi — s a véres küzdelmek után — melyek a dedapák által fiuról-fiura átadott hagyományok szerint a nemzet fiait élénk emlékekben éltek, az európai államok sorába felemelt s itt megörökített haza iránt a ragaszkodás, s azon tudat és meggyőződés, hogy sem az elhagyott világrészben, sem az új világrészben nincs számunkra hely, mint ez a föld, melyen hogy megszerezzük — anyiszor apái vére folyt — kifejtette, megérlelte, megerősítette azon lángoló hazaszeretetet, melytől indítatva a magyar nemzet nemzeti léte hitvallásának dogmájá gyanánt tűzte ki, melyet 9 századon át híven, törhetetlenül követett s vall: „mindent a hazáért.“

A Szent István által alkotott állam szervezet s alkotmány rendet, jogvédelmet, igazságszolgáltatást, az idegeneknek barátságát, szives vendéglátást biztosítván, szivesen vándoroltak be, telepedtek le s alapítottak városokat, terjesztvén az ipart, a kereskedést; az egyházi rend a tudományokat s vallás erkölcsi művelődést; — következtek emelkedett szellemű, magas látkörü, bölcs királyok — Szent László, Könyves Kálmán, kik tekintélyük, bölcsességük által a szomszédos országok felismerülő viszonyait felhasználva, a magyar államnak külterjedelmében is nagyobbodására működtek: Szent László Horvátországot, Kálmán Dalmátiát a magyar szent korona részére megszerelvén, ezen országok népeinek barátságát, testvéries összeköttetését biztosították; ezen bölcs királyok s a nagy görög műveltségű III. Béla az igazságszolgáltatás, a kereskedés, a pénzügy terén az ország szükségének megfelelő törvényeket, újításokat létesítvén — a közművelődés szellemi és anyagi fejlődés, a külállamokkal kereskedelmi összeköttetés terjedvén, az ország minden tekintetbe haladásnak indult, erőben, tekintélyben emelkedett, midőn egy csapás érte, mely mind ezeket nem csak megakasztotta, de hazánkat a megsemmisüléssel fenyegette.

IV. Béla király uralkodása alatt 1241. évben, mint Thuróczy írja:⁹ „Mongoli sive Tartari cum quinquecentis millibus armatorum regnum Hungariae invaserunt. Contra quos Bela rex iuxta flumen Seo proelias vinctur, in quo proelio tere extinguitur militia regni Hungariae universa“ azaz „a Mongolok vagy is Tatárok ötszáz ezer fegyverrel berontottak Magyarországra. A kik által a Sajó folyónál velük megütköző Béla király legyőzötték, mely ütközetben Magyarországnak majdnem összes fegyveres ereje megsemmisítették.“

Rogerius mester nagyváradi kanonok, egykoru író, ki a Tatárok kegyetlenkedéseinek, pusztításainak élő szemtanúja volt s ezek nyomorait, inségeit önmaga is keresztül szenvedte, részletesen leírja a vértagyáló kegyetlenkedéseket, öldökléseket, melyeket a vad hordák elkövettek. Engedje meg a t. közgyűlés, hogy azok feltüntetésére csak néhány esetet idézhessek.

A kik a Sajónál vívott ütközetben szétvert magyar seregéből a csatateréren el nem hullottak, futásban igyekeztek megmenteni életüket; de a vad tatárok roppant számban az üldözőbe vett menekülőket legnagyobb részt utolérvén, mind lekaszabolták: mint Rogerius írja:¹⁰ „per campos et vios jacebant corpora multorum mortuorum aliqua capite diminuta, aliqua frustratim divisa, in villis et Ecclesiis, ad quas recursum habuerunt, plurima con cremata. Hoc exitium, haec pernicies, et haec strages, tenebat duorum dierum itinera occupata, totaque terra erat sanguine rubricata“ azaz: „a mezőkön és utakon halottak hullái feküdtek, némelyek lenyakazott fejvel, némelyek darabokra felkoncolva, a falvakban, majorokban és egyházakban, hova menekültek, legtöbbször megégve. Ezen enyészet, ezen vérgomlás, ezen mészárlás két napi járatnyira borította el az utakat és az egész föld vértől piroslott.“

A király futással mentvén meg életét, elmenekült. Magyarországnak megsemmisült hadserege, nem maradt fegyveres ereje, s védtelen maradt a hon s annak árva népe; a vad hordák kisebb nagyobb csapatokra oszolva pusztították az országot, gyilkolták le annak népet. Magyarország megszűnt létezni: csak három erődített hely állott még fenn: Esztergom, Székes Fejérvár, Szent-Márton (Pannonhalma.)

Esztergom akkor gazdag erődített város vala, melyben temérdek nép jött össze; — az ottani igen gazdag

polgárok — mint Rogerius nevezi: „Burgenses ditissimi“ s az ország feldult részeiből oda menekült nemeseik, urinők. Az esztergomiak a várost még töltésekkel, falakkal, fatornyokkal is megerősítették, de a Tatárok megtámadták a várost és a foglyokkal összehordott rózsákból a városnak földdel megtöltött zsákokkal eltömött sáncainál egy helyen magasabb falat készítettek, melynél harminc ostromgéppel éjjel nappal köveket szórtak a város falaira és tornyaira. Látván a lakosok, hogy a védelem sikertelen lenne, — a külvárost, taházakat felgyújtották, a lovakat leszurtták, aranyat, ezüstöt elástak, a mit csak lehetett elrejtettek s a belváros középületébe, palotába vonultak, de ott sem tarthatták magukat, a Tatárok egymás után bevették ezeket is, s megtudván, hogy a lakosok mindent elégettek, elrejtettek és zsákmányhoz nem juthatnak, nagy haragra gerjedve, a várost körülzárták, hogy senki ki ne mehessen, s a kiket csak találtak, felboncoltak, vagy még kegyetlenebbül végeztek ki: mint Rogerius mondja:¹¹ „non credam ut verum tatear, quod quidecim de tota remanserunt civitate, qui non fuissent iam intus, quam extra omnes nequiter interfecit et ex calore, quem conceperant contra eos, vivos assabant homines, sicut porcos“ azaz „nem hiszem, hogy az igazat megvalljam, hogy tizenötven megmaradtak az egész városból, kik benn vagy künn gonoszul meg nem ölettek s azon dühből, melylyel ellenük viseltettek, elevenen süttöttek meg az embereket, mint a malacokat.“

Mint Rogerius folytatja:¹² „Dominae autem magna, sicut melius poterant, ornatae, in uno palatio se collegerant“ azaz „A nagy ur nők pedig — a mint csak tehették, felkészítve, egy palotában gyűltek össze“ — s midőn látták, hogy ők is elfogadtatnak s megöltetnek, a nagy vezérhez kiballgatásért folyamodtak. „Omnes itaque sunt fere recitantes, extra civitatem ad principem adductae, quae pro munere petierunt, ut eas vitae, sub suo dominio, conservavit. Qui iratus pro eo, quod nihil lucrati fuerant, praecipit, ut receptis spoliis earum, capite truncarentur: quod subito factum fuit“ azaz „tehát mindnyájan, majd háromezrőzven, a városon kívül a vezérhez vezettettek, kik kegyelmet kértek, hogy az ő uralma alatt hagyják meg életüket. Ki haragudván azért, hogy semmit sem nyerhettek, parancsolta, hogy kizsákmányolja őket, — lefejeztessenek, a mi rögtön teljesített is.“

Három évig maradtak a tatárok az országban s e három év alatt elpusztult az egész ország. Városai, falvai romokban heverték, népe leöletett, kiirtatott, — a kik az erdők mélyeibe elrejtözve a legylakoltatástól megmenekedtek, éhségtől elgyötörve, élő halottak voltak; — a földek műveletlenül parlagon heverték, az utak, a romokban fekvő kihalt városok, falvak füvel, dudával benőve, a mezők rothadó hullákkal, vadak által lerágott emberi s állati hullak csontjaival elborítva és elszaporodott ragadozó állatokkal ellepve voltak; — a Tatárok eltávozása után az erdők rengetegeiből, a rejtekekből előjött lakosok éhség által pusztítottak, mint Thuróczy írja:¹³ „multo plures post exitum illorum fame perierunt, quam illi, qui in captivitate ducti sunt“ azaz „a Tatárok kimenetele után sokkal többen veszték el éhségtől, mint azok, kik fogságba elhurcoltattak.“

Nem is kellett volna ezer éves nemzeti életünk örömműnépén a gyászos mult emlékeit felidézni, de tettem azért, hogy lássuk, miként nemzetünk, ha nem tehetne győzdelmes fegyverekkel, a nagy veszélyekben összetartva, józanságával, kitartásával a szenvedésekben, hazáját a végenyészet örvényéből is kimentette. A vissza tért király atyai gondoskodása, uralkodói buzgalma, bölcsesége alatt lassankint begyógyultak a nemzet sebei. A meghalt Magyarországot halottaiból feltámadott!

De nem akarok a tisztelt közgyűlés szives türelmével, melyet már eddig is a kifárasztásig igénybe vettem, visszaélni s hosszadalmas történelmi előadásokkal terhelni, hiszen ugy is ismeretes előtte, hogy „mennyi öröm és bánat, dicsőség és gyász, jólét és szenvedés, harci diadal és csatavesztés, összetartás és párt viszály váltakoztak ezer éves multunkban.“¹⁴

Bizonyára gyász érte nemzetünket, midőn III. Endre király 1301. január 14-én sirba szállt s vele az Árpád ház kihalt, mert a meg-megújuló királyválasztások alkalmakor a nemzet többnyire pártokra szakadva, önjerejét emészté.

De voltak választott királyaink, kik felismerve az uralkodó magasabb hivatását és kötelemét, buzgalommal törekedtek — a nagy tettekre, hazafiu áldozatokra mindenkor kész nemzetel egyetértve, a haza boldogítására: mint Nagy Lajos, ki a magyar birodalmat az Adriai tengertől Balti tengerig, ismét a Fekete tengerig terjeszté ki és Magyar, Horvát, Tót, Dalmát, Halus és Ladomér, Ráma, Szerb, Kun és Bolgár országok Apostoli királyá lón, — s kinek ezen elévülhetlen jogán I. évi június 8-án is felséges urunk, Apostoli királyunk előtt legmélyebb hódolattal s tisztelettel fognak meghajolni ezen tiz ország zászlói.

Szerencsésen választott királyá volt az országnak Mátyás is, kit atyjának, a nagy Hunyady Jánosnak, dicsőségteljes életén át győzdelmes fegyvereivel szerzett hervadhatlan érdemei iránt hálás kegyelemből a Hunyady ház ellenségeinek fondorkodásai ellenére is a nemzetnek önzetelen, egyedül a haza iránti szerettől vezetett zöme nagy reménnyel és lelkesedéssel választott királyává.

Hazának ellenségeit, a dus oligarchákat, a pártos kodókat, királyi hatalmának tekintélyével, erélyével, szigorával — ha kellett fegyverrel, megtörve, erélyével mindenki részére, személy és polgári állásra különbség nélkül, szegénynek, gazdagnak lelkiismeretes szigorú igazságszolgáltatásával rendet, törvény iránti tiszteletet, engedelmisséget létesített az országban és bár néha politikai működését s némely népszerűtlen hadjárait személyes ambíciói irányították, egyéni tulajdonai, nagy tudományá, magas műveltsége, a tudományok iránti szeretetével, királyi fényes udvarával, mely Európa tudó

sainak, művészeinek központja lett és győzdelmes hadviselési által dicsőséget szerzett hazánknak, mely alatta európai nagy hatalom lett, s az Európa meghódítására indult Törököt is, hazánk megrohanásától tartózkodásra kényszerítette.

Pedig a hódításra indult török, a görög császárság birodalma megsemmisítése után naponkint nagyobbodó veszélylyel fegyverrel közeledett hazánk felé. — Mig Hunyady János élt, kit a Gondviselés hazánk, a kereszténység és civilizatio megmentésére küldött — hadvezéri tudományával, lángoló hazaszeretettel — győzelemről-győzelemre vezetett dicsőségteljes hadjárataiban aránylag csekély számú seregével a többszörösen nagyobb számú török hadakat megvervén, a török hatalmat hódításaiban feltartóztatta, s fia is Mátyás hazánkat a török pusztító hódításaitól megmentette. Amde miután Hunyady János nemzete s a keresztényvilág mély fájdalomra s utóbb fia Mátyás király is sirba szállt, az utána következett királyaink gyenge uralkodása alatt a hatalmaskodó oligarchák s a fő- és köznemesség közötti viszályok s a pártoskodások által lerontott királyi tekintély hiánya miatt meggyengült az ország, még a töröknek is tartózkodást parancsoló tekintély megszűnt, a kir. kincstár mindég üres levén, a királyi hadsereg tartására képtelen volt, a banderialis védő rendszer a török haderő ellen, melynek fegyvereseit a kereszténység elleni gyűlöltre fanatisált s vallási rajongásból mindég harcolni kész musulmánok, zömét pedig a tolyton harcban élt állandó katonasága a Janicsárok képezték — elégtelen gyenge erőnek bizonyult: — s ily aggasztó körülmények között a nagy hódító Soliman roppant hadseregével hazánk földjére nyomult be.

A hazát fenyegető nagy veszélyre a pártviszályokat, az önérdékeket is elnémitotta a haza szeret.

Az országgyűlés a háboru viselésére adókat rendelt, s elhatározta, hogy az egyházi és világi főurak banderiumokkal, a közép és kisebb nemesek személyesen felkelve táborba szálljanak. A közös nagy veszély, a magyart soha el nem hagyó hazaszeretet, s a vitézségére nemes büszkesége ezen nemes tulajdonokat lángra gyulasztotta s győzni vagy halni elszánt bátorsággal indult a magyar sereg az ellenség ellen. Az ütközet színlhelye Mohács lón. Hősi elszántsággal ütközött meg a 25—28 ezer vitézből álló magyar sereg, melynek csak 80 ágyuja volt, a több mint 400 ágyúval ellátott, százezernél több fegyveresből álló török sereggel; — de a legelszántabb támadás, a halálra szánt küzdelem, a hősi vitézség is megtörtette a török roppant ereje által.

A csatát elvesztették; a csata mezőn hősi halállal elesett huszezer magyar vitéz holt teteme felett szállt alá a nap, vele az önálló magyar állam is sirba szállt, és a „Hős vértől pirosult gyásztér“

Nemzeti nagy létünk nagy temetője (lett) Mohács¹⁵

és mint a költő a bekövetkezett siralmas állapotot rajzolja: „Megnehezült az idők viharos járása fölötted Oh haza! halmadon s kőarott alföldi meződön Régi halál lakik, és dühödötten táboroz a harc. Siralmok hegyed, és völgyed sírgödör. — Ősi Nagyságod nagy romja magad meg állasz, — utolsó Harcodat állván a vas erőszak útvei ellen. Mélyen alászallott napodat felhőhöz pogányosság Éje borítja, s vesző fiaid pártokra bomolva Egymást, és fogyatéket javadat nyomorultán emésztik. Büszke világrontó seregidnek híre hova lón? Hol Buda? hajk! vad utát hordoz¹⁶ . . . és hordozta a rabigát 150 évig.

A mohácsi vesztett csatából elmenekült futó király a megáradt Csele patakba lelte halálát.

A király választás két pártu szakítá a nemzetet. Eltekintve Szapolyay János egyik pártvezér s király jelölt nagyravágyása és személyes érdeke indokairól, mindegyiket hazafias cél, a haza jövője iránti aggodalom, hazafias érzés vezette.

Az egyik párt ugy látván, hogy az elgyengült nemzet nem képes a hódító török hatalomnak ellenállani, a szomszéd Ausztria főherceget Ferdinándot tüzte ki megválasztatni azon reményben, hogy a német császár által is fog a török előnyomulása elleni védelemben segíteni, de ezen okból is, hogy mint választott király, megkoronáztatván, az ország alkotmányára megkell esküdnie, s ezt megis kell tartania; holott ha erőhatalommal fogja elfoglalni az országot, mire a német császárok századok óta törekedtek, fegyverjogon veszi azt birtokába, s megkoronázás nélkül királytan hatalommal uralkodhatik.

A másik párt ellenben alkotmányát, szabadságát, nemzetiségét a német uralkodótól féltve, Szapolyay János személyében nemzeti királyt akart választani.

A két párt között folyt hosszabb belháboru eredménye végre is az lón, hogy Ferdinánd, mint választott magyar király, megkoronáztatott, de Szapolyay János is halála napjáig Erdély és Magyarországnak uralma alatt tartott része felett, mint király, uralkodik.

Ezen két király birtoka közé beékelve hazánk nagy részét az elfoglalt Buda fővárossal együtt, mint meghódított tartományt, birta s uralkodott felette a török; egy részét hazánknak a tizenhat Szepesti várost már Zsigmond király óta zálogban birta a Lengyel király. Hazánk tehát, mely az előtt 70—80 évvel Mátyás király uralkodása alatt Európai nagy hatalom volt, négy részre feloszolva sinylődött.

Azon párt, mely Ferdinándot királylyá választotta, fájdalmasan csalódott reményben. E választás megnyitotta egy háromszázados korszak reánk nehezdedt súlyos szenvedéseit és küzdelmeit, erősebbet, veszedelme sebbet, mint a melyet a hódító török ellen vívunk kellett. Bár Ferdinánd s a Habsburg házból utódai megkoronáztatásukkor királyi esküjökkel biztosították a nemzetet, hogy az ország alkotmányát mind maguk megtartják, mind mások által megtartatják, alig 2—3 kivételével a magyar szabadság, a magyar alkotmányos állam iránt gyűlölettel, ellenséges indulattal viseltető német kormányaik főtörökvése volt Magyarországot alkot-

⁸ Vaszary Kólos biboros hercegprimás millenárius pásztorlevele.

⁹ Thuróczy fentidézett munkája: Caput LXXIV.

¹⁰ M. Rogerii Hungari miserabile Carmen, seu Historia super destructione regni Hungariae temporibus Belae IV. regis, per Tartaros facta. Caput XXX.

¹¹ Rogerius idézett munkája: Caput XXXIX.

¹² Rogerius: idézett munkájában: Caput XL.

¹³ Thuróczy idézett munkája: Cap LXXIV.

¹⁴ Vaszary Kólos biboros hercegprimás milleniumi „Te deum“ — i beszédben

¹⁵ Kisfaludy Károly: „Mohács“.

¹⁶ Vörösmarty Mihály: „Eger“.

mányának, szabadságának, állami létének megsemmisítése, — a az országnak egyszerű tartományként a Habsburgok birodalmába beolvastatása. Hogy a hatalom részéről ellenünk folytatott ezen küzdelemben államiságunkat, alkotmányunkat megmenthettük, egyedül annak tulajdoníthatjuk, hogy a Szapolyay János királyi megalakult Erdélyi fejedelemség meits vára lett a magyar nemzeti életnek, menedékhelye a hatalom üldözése elől Magyarországból kimenekült honfiainknak. Erdélyi hős fejedelmek: Bocskay, Bethlen Gábor, a Rákóczyak voltak, kik kezükbe ragadva, magasan lobogtatták a vallásért, hazáért a szabadság zászlóját, e zászló alá sorakozva a nemzet hű fiai s ha teljesen vissza nem szerezhették is, legalább a törvénykönyvben megóvták az országot, a nemzet alkotmányos jogait.

Es ennyi üldözés, elnyomatási törekvés dacára a császári hatalom felhasználva azon körülményt, hogy leginkább a magyar vitézséggel magyar vérrel Buda s vele az országnak a török hódoltság alatt állott része, a töröktől visszavetett — kivitte, hogy a nagylelkű magyar nemzet királyi választási jogáról is lemondott s a királyi uralkodói jogot örökösödési joggal a Habsburg háznak előbb csak fi, s utóbb ezek nem létében nő ági utódaira is átruházta, — a szavához, törvényeihez mindenkor hű magyar nemzet, midőn a Habsburg ház utolsó férfi tagja, III. Károly magyar király, meghalt s leánya Mária Terézia minden oldalról megtámadva volt, annak trónját, a birodalom szétdarabolását egyedül a magyar nemzetnek vitézsége, áldozatkészsége, hűsége mentette meg. S mi lett ennek jutalma? Az, hogy elhunyt után fia, ki éppen a magyarok által megmentett pragmatika sanctio alapján lett úgy nevezett II. József római szent-birodalmi császár, német király, s kellett volna lenni Magyarországot alkotmányos királyának, nem csak Magyarországot alkotmányát semmink tekintette, az ősi megyei intézményt megsemmisítette, idegen kormányzati rendszert hozott, s kormányzati nyelvtől a német nyelvet erőszakolta a nemzetre, hanem még azon szentséget is, mely Magyarországot államiaságának, szabadságának, lételének varázserejű palladiuma, a magyar szent koronát, az országból kiharcoltatta, s mint csak is valamely ékszer darabot, a bécsi cs. kincstárba helyeztette el.

Beszéljen bár némely történet író bármely magaslatól II. József felvilágosodottságáról, szabadelviségéről, népboldogítást célzó szándékairól, a magyar nemzet ellen elkövetett önkényuralma, törvénytelensége, igazságtalansága, s rút hálátlansága feketé foltjaitól meg nem tisztíthatja; mit utóbb jobb lelkiismeretében önmaga is beismert, a mint az „Ein Blick“ szellemes írója igen találó megértelmelt sarcasmussal mondja: „was ihm endlich auch einfiel, wie die Pallida mors an seine kaiserliche Thüre klopfte, und er in einem kurzen Augenblick alles das zu wiederholen für sehr angezeigt fand, was er während zehn Jahren mit dem gemalsten Leichtsinne, und der spirituellen Oberflächlichkeit zu theoretischen für grosse Weisheit hielt.“¹⁷ az az „a mi végre neki is eszébe jutott, midőn a Pallida mors, a sápadt halál császári ajtaján kopogtatott, és egy rövid pillanatban mindazt visszavonni igen indokoltnak találta, mit tiz esztendő alatt leggenialisabb könnyelműséggel, és legszellemeőbb felületességgel theoretisálni — ki elmélettel nagy bölcseségnek tartotta“. Néhány napra rá meghalt. Magyarországon senki sem gyászolta meg.

Magyarország fellégett. Az alkotmányos szabadság, a hazai törvények, intézmények visszaállítása iránti lelkesedés hevitette a kebleket.

Engedje meg a tisztelt közgyűlés, hogy annak fel tüntetésére, hogy Zalavármegye, mely mindég a szabadság zászlója alatt harcolt, akkor minő állást foglalt, miként lelkesült, az 1790 ik évi május 4-én — tehát 106 évvel ezelőtt — Zala-Egerszegen tartott közgyűléséből a vármegyékhez magyar nyelven intézett átiratát család irataim között talált akkori eredeti nyomtatvány átiratból, azon kiejtés és nyelvtani irány szerint, mint irva van, felolvashassam.¹⁸

II. József császár halála után a pragmatika sanctio alapján a királyi trónra hivatva volt II. Leopold, kinek törvény iránti lelkiismeretes hűsége uralkodása alatt alkotmányunk visszaállított s biztosítására újabb bölcs törvények hozattak.

A magyarok őszinte bánatára is két évi uralkodása után bekövetkezett halála után azonban ismét a régi küzdelmek következtek be. A korlátlan uralomhoz görcsösen ragaszkodó birodalmi központi hatalom nem csak az alkotmányunk ellen megsemmisítési beolvastatási rendszerét követte, de úgy a szellemi, valamint az anyagi téren Magyarország szabadelvű értelmiségének megfeszített törekvése ellen minden haladást lehetetlenné tett.

E sisyphusi munkában találta a francia forradalom a pozsonyi országgyűlést. A lángoló hazaszeretettől lelkesült rendíthetlen hazafi, Pestvármegye követe, Kossuth Lajos, — mint beszédében mondá: „betekintvén az élet könyvébe, hol az események fatumszerű logikája a jövőre revelatíván hirdeti“ bátor fellépésével, a nemzeti erőbe vetett bizodalommal követelte a három századon át láncra tartott haza alkotmányos önállóságát s ennek egyedüli biztosítékát, a népképviselői alapuló törvényhozást, a független felelős kormányt s mind azon törvényeket, melyek a földet szabaddá teszik, az észet, szellemet, a lelkiismeretet békéből feloldják, a közszabadságot biztosítják: az 1848 iki törvényeket, melyek az új Magyarországot megalapították.

A király szentesítette a törvényeket. Ámde a Magyarország s az ausztriai birodalom népének „Szabadság“ kiáltásaira egyelőre meghunyászkodott az absolut hatalomhoz görcsösen ragaszkodó régi központi uralom cselszövényeivel, armányaival felbujtotta a nemzetiségeket, s a velünk majd nyolcszázadon át testvéries viszonyban élt Horvátországot, és ezt feltegyerve, tábornokai által vezetve, mint ellenség rontott be hazánkba;

¹⁷ Ein Blick auf den Anonymen „Rückblick“ von einem Ungarn (köznyelvi szerint gróf Széchenyi István).
¹⁸ Zalavármegye közönségének említett átirata tárcarovatunkban van.

— a fellázított tót, különösen rácz és oláh nemzetiségek anyá gyilkos kezeit emelték az őket tápláló hazára, az őket testvéreként tartott magyar nemzetre, az osztrák hatalom pedig hadseregeivel, mint ellenség, támadta meg országunkat, hogy azt leigázva, mint államot megsemmisítse.

A bellázadás, az ellenség általi megtámadás iszonyai, mint hazánkat elpusztító zivatar, zudultak a magyar nemzetre, mint arról akkor a lánglelkű költő méltó felindulásában, fájdalomtól kitérő haragjában írja:

„A Kárpátoktól le az Al Dunáig
Egy bős üvöltés egy vad zivatar;
Szétszórt hajával, véres homlokával
All a vharban maga a Magyar.
Ha nem születtem volna is Magyarnek
E néphez állnék legottan én —
Mert elhagyott, a legelhagyottabb
Minden népek közt a föld kerekén.

Te rác, horvát, tót, oláhság,
Mít marjátok mindnyájan a magyart,
Török tatártól mely titeket védett,
Magyar kezekben villogott a kard.
Ez most a hida? vétkes rút merénnyel
Reánk uszú a hűtlenség — armány
Es ti reánk rohantak éhesen
Miként a holló, ha dögtestre száll.
Hollók vagytok ti, vétkes undok hollók.
De a magyar még nem halott test
Nem! Istenünkre nem! s hajnali magának
Az égbe a ti véretekkel fest.¹⁹

de ime már!

„Sikolt a harci sip
Riadj magyar! riadj!
Csatára hí hazád
Kifent acélt ragadj!
Villána fesse a szabadság hajnalát.
S fúriüsse vérebe a szarnokság hadát.
Él még a „Magyarok nagy Istene.
Jaj annak, ki feltámad ellene.
Ha Isten is segít, ki ellenünk,
Szabad népek voltunk, azok leszünk.“²⁰

Ugy de az osztrák kormánytól fegyverekkel, löszerekkel, vezérekkel ellátott, fellázított nemzetiségek — és az osztrák hatalomnak fegyverrel, löszerekkel, kiképzett tisztekkel, pénzzel ellátott hadserege által 9 oldalról megtámadott magyar nemzetünknek sem pénze, sem fegyvere, sem védő serege nem volt; de ismét azon férfiú Kossuth Lajos, kit a Gondviselés hazánk, állam életünk, nemzetünk megmentésére küldött — ékesszólásának szívet lelket lángra gyújtó hatalmával felvillanyozá a magyarnép rendíthetlen hazaszeretettét, áldozat készségét, hősi vitézségét; a nők ékszeriket, ezüstjeiket, az egyházak ágyuk öntésére harangjait, a férfiak, öregek és ifjak egyaránt életüket és vérüket hozták a haza megmentésére ennek oltárára áldozatul; egyedüli fegyverünk a talu kovácsai által készített dárdá s hátrafeszített kasza volt, ezzel feltegyerve — de mint egykor Dávid a kevély Goliáth ellen, az Ur nevében mentünk a kevély fényes osztrák hadsereg ellen, rohammal megtámadva elvenni tőle fegyverét, hogy nekünk is legyen.

Es a honszeretettől támadt így azon dicső, vitéz sereg, mely a fellázadt nemzetiségeket megőrizte, az osztrák hadsereget legyőzte, a haza földjét ellenségeitől megtisztította, mert ezen igaz szent ügyben, mint a névtelen jegyző honfoglaló őseinkről írta: „az Ur az ő kegyelmével megsegítette a magyarokat, adott nekik nagy győzelmet és ellenségeik elhullottak előttük, miként a kékék az aratók után“.

De itt egy fekete lapra találunk történet könyvünkben, melyen oly szegényteljes esemény van feljegyezve, mely történelmünkben tán egyedüli. Az osztrák hadsereg a győzdelmes magyar által leveretvén, az osztrák kormány néhány áruló magyar hazafi beleegyezésével — segélyt kért az orosz hatalomtól, — ki hatalmasan fegyverzett, erősen fegyelmezett, több mint százezernyi főből álló hadseregeivel rontott be hazánkba, s ezt az osztrák hadsereggel együtt ellepve — nem vitézségeikkel, hanem fegyvereik roppant tömegével, nyomtak el a hosszú hadjárat alatt kifáradt, a hősi küzdelemben megfogyott hadseregünket.

Az osztrák hatalom az orosz által neki átadott, lefegyverzett védtelen magyar nemzeten véres boszút állott. Vezér férjai kivégeztettek, vagy börtönbe vettek, az egész nemzeti élet békóba yerett, a haza leigázott.

De a földig sujtott, leigázott haza mindegyik hű fia lelkében élt a hit és remény, mely elkeseredett kob lének a nehéz szenvedések elviselésére titkos erőkép sugalta, hogy:

„Nemzetem nem halhat meg a szenvedések alatt, melyek reá méretnek. A magyar kérdésnek történelmi alapja is van, földleirati, népességi, politikai, számtani alapja is van; s e kérdés Európa szabadságának, Európa hatalmi súlyegyenének érdekeivel kapcsolatos. Ily kérdések belekiáltanak a világ történelem logikájába. E kiáltást ideig örág az erőszak elfojthatja, de a kérdést ki nem törölheti az események számla könyvéből, hova azt a történelem beírta. E kérdés helyet fog magának követelni Európa függő kérdései között mind addig, míg vagy jog és igazság szerint meg nem oldatik, vagy a nemzet róla maga le nem mond“²⁰ s tovább sugalta neki bátorítól a titkos erő: Azért lelki világunkban: „fennen kell lobogtatni a zászlót, melyet névtelen „félisteneinknek“ honszeretettől ismeretlen karjai enyészhetlen dús fényvel vetek körül s melynek bukása gyászoló megdöbbenést keltett a világ népeinél“, s buzdította tovább lelkesítőleg a remény.

Erős meggyőződéssel kell hinni „a magyar nemzet politikai vallásának ama hitágózatát, hogyha a hármas hegyünk országunk címerében martírok vérével áztatott

¹⁹ Petőfi Sándor „Életré halálra“.

²⁰ Czuczor Gergely: „Riadó“.

²¹ Kossuth Kajos: „Irataim az emigrációból“ I kötet.

Golgothává lett is 49 ben, mint volt már többször ez előtt: a kereszt, mely e Golgothán emelkedik, most sem sir fejtája, hanem a feltámadás jelvénye.“

A világsi gyász nap után következett „tizenkét esztendő súlyos szenvedések kora volt reánk nézve; ősi alkotmányunk eltöröltetett, s a korlátlan hatalom idegen rendszere nehezedett reánk. Es e nyomasztó rendszert még súlyosabbá tették azok, kik azt ellenséges indulattal, korlátolt felfogással, s gyakran rossz akarral kezelték. Bűn volt előttük a szabadság érzete, bűn volt ragaszkodásunk nemzetiségünkhez, bűn volt még a legtisztább honszeretet is, országunk erejét kimerítették, a nemzet vagyontát jogtalanul elidegenítették, nemzetiségünket üldözés tárgyává tették. Minden nap új szenvedést hozott, minden új szenvedés egy gyökerét szakította el keblünkben a hűnek és bizalomnak. Isten úgy akarta, hogy szenvedjünk, de ne csüggedjünk s hűtlenek ne legyünk önmagunkhoz és úgy akarta, hogy az uralkodót tizenkét évi tapasztalás végre meggyőzze, miként a korlátlan hatalom rendszere nem vezetheti a — monarchia népeit boldogságra“.²¹

Az uralkodó összehívta az országgyűlést; úgy az uralkodó, valamint a haza bölcsé által vezetett nemzet hű kívánsága lévén a békét, egyetértést, nemzet és uralkodója között a bizodalmat helyre állítani, különös jó akarattal, a nemzet engedékenységgel létesült is. Magyarország ismét feltámadott halottaiból.

A nemes lelkű magyar nemzet láncából alig kiszabadult kezeivel fátyolt vetett a multakra, s ugyan-ezen békére nyújtott kezeivel az uralkodó fejére tette Szent István koronáját.

De utolsó nemzeti királyunk, az igazságos Mátyás óta méltóbb királyi fón nem is ragyogott Szent István koronája.

Királyunk törvényekhez hű, igazságos, bölcs ország-lása alatt az alkotmányos szabad magyar nemzet alig 30 év alatt századok mulasztásait hozta helyre, úgy az anyagi, mint a szellemi közművelődés terén mindenütt fejlődés, haladás, emelkedés észlelhető és az országnak törvényekkel biztosított alkotmányos szabadsága, a nemzetnek önrendelkezési joga — a jövőre századok hálá dásának is — rendíthetlen alapját képezi; s azért

„Vallásos áhitattal adjunk hálát az isteni Gondviselésnek, hogy az Árpád és vitéz hadai által megalapított hazát oltalmába fogadta, fejedelmét bölcseséggel, népét erővel és önteláldozó hazaszeretettel megáldotta, és az országot jó és balsorsban segítve, annak lételet ezer éven át, sok viszontagság között is fenntartotta“.²²

Isten tartsd meg jó királyunkat!

Tartsd meg jó királyunkat, hazánk, nemzetünk védangyalát, enyhítsd anyai szíve mély fájdalmát, derítsd fel vigasztaló szent lelkeiddel keblének nagy bánatát!

Adj hazánkknak tartós békességet, — és nyujtsd feléje hatalmas védő karodat, ha küzdeni kell ellenséggel; árazd bőséges áldásodat hazánk földjére; és áldásodat a te nevedben kezdett jó akaratu anyagi és szellemi munkáinkra!

Miként egykor Izrael néped védelmére elküldted az öldről angyalt, küldd el nemzetiségi testvéreinkhez a béke szelid angyalát, hogy megengesztelvé az ellenünk való gyűlölettel megkérgesedett szívüket, kiengesztelődve boruljanak kitért karjainkba, hogy mint jó testvérek, velünk ölelkezve, egyetértve szeressük a közös édes anyát, a jó hazát!

Adj meg Uram! hogy a felkelő nappal, mely második évezredünk hajnalán derült égünk felett áraszta szét sugarait, együtt emelkedjék fel mindég derült égünkön hazánk, nemzetünk jóléte, boldogsága, dicsősége a nap delelő pontjára, s akkor világ rendszereket alkotó mindenhatóságod szavával parancsold:

„Állj meg nap“! hogy a delelő ponton lehanyatlás nélkül hazánk, nemzetünk jóléte, boldogságban, dicsőségben évezredéig, — szeretett jó királyunk azon végső határig melyet isteni bölcseséggel és kegyelmed az általad megalkotott természet rendje szerint az emberi életnek engedhet, népei szeretetében, népei boldogítása felett érzett atyai szíve örömeiben, koronája fényében, dicsőségében és boldogan éljen!

A közgyűlés berekesztése.

A beszéd végzavainak elhangzásakor újból kitért a lelkesedés és zajos helyeslés és sietett kiki főispán Ó méltóságával együtt a szónokot üdvözölni.

Ezután Botfy Lajos polgármester indítványára a képviselőtestület jegyzőkönyvileg fejezte ki köszönetét Szigethy Antal városi képviselőnek az áldadott jeles alkalmi beszédért s elhatározta, hogy örök emlékül egész terjedelmében jegyzőkönyvébe iktattatja. Majd a következő, lendületteljes beszéddel zárta be elnöklő polgármester a díszközgyűlést: „Jelen ünnepi közgyűlésünk egyedüli tárgya kimerítve lévén, az élénk részvételről köszönetemet nyilvánítom és mielőtt a közgyűlést bezárom: könyörgő szavakat intézek az ég urához, hogy hön szeretett hazánkra boldogító áldását áraszsa a jövőben is s a legkésőbbi nemzedékekben is tartsa fenn azt a lángoló hazaszeretettét s azt a csodás erőt, amelyek a magyar állam fenmaradásának nélkülözhetlen élet feltételeit képezik. Éljen a haza! Éljen a király!

A közönség lelkes éljenzésben tört ki s a Hymnus eléneklése után kezdett szétoszlan.

Bankett.

Este 8 órakor a „Korona“ szálló emeleti helyiségében 150 terítékű bankett volt, melyen szépen volt képviselve a hölgyközönség is. A bankett alatt a jókedv fokról-fokra növekedett. Egymást érték a felköszöntők, melyeknek sorát Botfy Lajos polgármester kezdte meg, éltetve a felséges királyt és felséges királynét; s felköszöntőt a jelen voltak állva hallgatták meg s utána elhangzott a háromszoros éljen a legalkotmányosabb királyért és felséges nejeért. Hajik István ügyvéd dr. gróf

²¹ „1861-ik évi országgyűlési első felirás“.

²² A honalapítás évezredes emlékének törvénybe iktatásáról szentesítés alá terjesztett törvény.

Jankovich főispánra emelte poharát a jelen voltak zajos eljenzése között. Dr. gróf Jankovich László azonnal válaszolt s ez alkalommal is a közönséget magával ragadta beszédével, melyben kijelenté, hogy fő törekvése a vármegye közönségének meglegedésére szolgálni a vármegyét s boldognak érezni magát, ha távolról is nyomdokiba lephet nagy elődöknek, Svastits Benó ömeltóságának, a kihez az igazi barátság s mintegy fiú szeretet kötelekei fűzik; fő célja hű polgára lenni a vármegye székhelyének, mely a közel multban oly szép haladásnak indult, végül éltette a néket. *Boschán Gyula* ügyvéd Svastits Benóra üritette poharát: Svastits Benó ömeltósága szülő-megyéje s székváros felvirágzása, a vármegye főispán-jára, a vármegyei székhely polgármesterére s a magyar nékre. *Udvardy Ignác* polgári iskolai igazgató Csertán Károly alispánra, *Vidoeich Bonaventura* főgymnasiumi igazgató Zala-Egerszeg város közönségére, dr. *Felber Arthur* kir. ügyész a hölgyekre, *Csertán Károly* alispán Staniszlavszky Adolf törvényszéki elnökre, dr. *Ruzsicska Kálmán* kir. tanácsos, tanfelügyelő Zala-Egerszeg város fejlődésére és felvirágzására, társadalmunk egészséges közszellemére, *Botfy Lajos* polgármester a m. kir. honvégszázad tisztikarra, *Staniszlavszky Adolf* törvényszéki elnök Zala-Egerszeg város polgárságára, dr. *Kele Antal* ügyvéd a magyar hölgyekre emelték poharát. Mély hatást tett a közönségre a testvérét rajongásig szerető gróf Jankovich Tivadar felszólalása, aki köszönetét fejezte ki azért a szívelyes és meleg fogadtatásért, amelyben testvérét főispáni beiktatásakor részesítették s azért az őszinte tisztelő- és ragaszkodásért, melyben őt napról napra fokozottabb mérvben részesítik, poharát a jelen voltak szünni nem akaró eljenzése között Zalavármegye s a székváros közönségére emelte. *Nagy Gyula* csendőrszázados a hölgyekre, *Skublics Jenő* nagybirtokos Botfy Lajos polgármesterre és nejeire, *Csertán Károly* alispán a csendőrszázadosra, *Skublics Jenő* gróf Jankovich Tivadarral, a nemesszövület testvére, aki oly odaadással kísérte testvérét, *Goldfinger János* városi ktpviseelő Szigethy Antal ügyvédre, a mai diszközgyűlés ünnepi szónokára, dr. *Kele Antal* a tanfériakra, dr. *Halász Miksa* orvos dr. *Mangin Károly* megyei főorvosra, *Skublics Jenő* dr. *Ruzsicska Kálmán* tanfelügyelőre és a tanhölgyekre smelte poharát.

Asztalbontás után megkezdődött a tánc s éjfélután három óráig tartott.

Vármegyénk főispánja Nagy-Kanizsán.

Dr. Gróf Jankovich László főispán ömeltósága f. hó 19-én ment Nagy-Kanizsára. Kíséretében voltak: Csertán Károly alispán, Arvay Lajos megyei főjegyző, dr. Mangin Károly megyei t. főorvos és főispánunk bátyja, gróf Jankovich Tivadar.

A városi képviselők a városháza előtt gyülekeztek és egy óra után a kis-kanizsai lovasbanderium vezetése mellett megindult a hosszú kocsisor a vasuti indóházhoz, ahol a városi képviselők, hatóságok, küldöttségek tagjain kívül nagy számú közönség gyűlt egybe.

A vonatról leszállt főispánt Vécsey Zsigmond polgármester üdvözölte. A főispán válaszában kijelenté, hogy a város szíves meghívására készséggel jelent meg s hogy a várost még többször is meg fogja látogatni; mert közvetlen érintkezés útján akar meggyőződést szerezni a városnak a haladás iránt táplált jogos aspirációiról.

Az eljenzéssel fogadott beszéd után a kölcsönös üdvözlések megtörténvén, megindult a menet a városba, elől a banderistákkal; az utca járdaút elállta a nép s eljenzte a főispánt: az eljenzés legnagyobb volt a város-házánál, hol csinos diadal kaput állítottak „Isten hozott” és „Eljen a főispán” felirattal.

Ömeltósága délután 3^{1/2} órakor fogadta az „Arany Szarvas” szállóban, hol szállva volt, a küldöttségeket, melyek sorát a katona tisztikar kezdte meg: ezt követte a városi kpviselet, városi tisztikar, róm. kath. plebánia, ág. ev. gyülekezet, ev. ref. gyülekezet, izr. hitközség, kir. bíróságok, kir. közjegyzőség, a kath. főgymnasium, polg. fiu- és leányiskola, izr. elemi, polgári- és felsőkereskedelmi iskola, községi elemi népiskola tanteszületei, kinestári hivatalok, m. kir. posta és távirtdi hivatal, irodalmi és művészeti kör, keresztény jótékony nőegylet, izr. jótékony nőegylet, kisdiednevelő egyesület, nagy-kanizsai pénzintézetek, kereskedők társulata, az első magyar általános biztosító társulat főigénközségének tisztikara, tüzoltó egyesület, ipartestület, katonai hadastyán egyesület, zalamegyei agg harcosok egyesülete.

A tisztelgések két órát vettek igénybe. Ömeltósága minden egyes szónok beszédére azonnal válaszolt, a küldöttség tagjait magának bemutattatta s mindegyikkel kezelt fogott, nem egyet tüntetve ki közülök megszólítással.

Este a várost kivilágították és a tüzoltó zenekar kíséretével vonultak a fáklyát és színes lampiont vivők a Szarvas elé óriási közönségtől kísérvé, hol Lengyel Lajos városi főjegyző üdvözölte szép beszédében ömeltóságát, aki válaszában kijelenté, hogy azon lesz, miszerint azt az örömet, melyet neki Nagy-Kanizsa város e szívelyes fogadtatással okozott, viszonzhassa és az előlegezett bizalmat munkásságával és pártatlan igazságszolgáltatásával kiérdemelje; soha sem fogja szem elől téveszteni Nagy-Kanizsa város érdekeit és bármily forum előtt a legnagyobb készséggel fogja azokat szolgálni és előmozdítani.

A közönség zajos eljenzéssel fogadta a főispán beszédét.

Este 9 órakor az „Arany Szarvas” nagytermében 150 teretű bankett volt. A felköszöntök sorát Vécsey Zsigmond polgármester kezdte meg, eltvén Magyarország legalkotmányosabb királyát. Dr. Bentzik Ferenc

ügyvéd dr. gróf Jankovich főispánra, dr. *Schwarz Adolf* Csertán Károly alispánra, *Simegyi Kálmán* a főispán testvér bátyjára gróf Jankovich Tivadarral és a grófi család többi tagjára, dr. *Szűcs Miklós* a megjelent vármegyei notabilitásokra, dr. gróf Jankovich László főispán Nagy-Kanizsa város polgárait, *Remete Géza* Vécsey polgármesterre, *Csertán Károly* alispán a nőkre, dr. *Pachinger Alajos* a főispánra, *Arvay Lajos* Nagy-Kanizsa város közönségére, *Tuboly Viktor* versben a főispánra, *Simon Gábor* dr. *Mangin Károly* megyei főorvos- és Arvay Lajos megyei főjegyzőre, *Schwarz Gusztáv* Gutmann Vilmosra, dr. *Szűcs Miklós* a karzaton megjelent hölgyközönségére üritették poharukat.

Ömeltósága másnap a városban látogatásokat tett s délután elhagyta a várost, melynek közönsége oly szívelyes fogadtatásban részesítette őt az alkalommal, hogy Nagy-Kanizsa városát első ízben látogatta meg.

Színház.

A lefolyt hét sem sok jót hozott a színészeknek. A közönség napról-napra gyéribben látogatta a színházat. Alig 15—20 ember előtt kellett játszani a hét legnagyobb részében. Mindössze két estén volt telt ház, de a direktor annak sem sok hasznát látta.

Az első telt ház pénteken, e hónap 15-én volt. A város intelligens közönségének nagy része ott volt az előadáson. Vahot „Tünderlak Magyarhon”-ban című népszínműve került színre. Magát az előadást Szavai „Ezer tavasz” című prólogja s a már ismeretes nemakepek előztek meg, mert ez este is diszeloadás volt, még pedig a városi nyugdíj-alap javára. Dobó director méltan megérdemli az elismerést gavallérságáért, mert még az ilyen szük napokban is, mint a milyent az egerszegi közönség közönye hozott rá, tudja méltányolni a városi tisztviselők helyzetét és tőle telhetőleg iparkodik előmozdítani a nem-célnak, a városi tisztviselők nyugdíjaztatásának eszméjét. Ez este az összes napi jövödelmet minden levonás nélkül e célra ajánlotta fel. Tudomásunk szerint jóval felül haladja ez összeg a 300 forintot. Nagyon illő volna, sőt erkölcsi kötelessége az egerszegieknek, hogy Dobó ezen gavallér tettét revanzírozzák azzal, hogy csinaljanak neki még egy pár telt házat. Az előadás különben igen jól sikerült, a színészek mindenük meglátszott, hogy „becsületből” játszik. Volt is taps bővíben. Különös elismerés illeti mégis Hegyi Jankát (Marsa) és Mezeyt (Gyuri).

Szombaton Rutkai „Holtomiglan” című színművét adták. Az ügyes szövevényű és érdekes darab, dacára annak, hogy újdonság, nem tudott még csak közepes házat sem csinálni. Természetes, a kivilágítás elvonozta a publikumot a színháztól. A szereplők mind jól megállták helyüket. Hegyi (Juliska) igen gyakran megtapsolták szép énekeért.

Vasárnap délután a „Sanyaró Vendel”, este pedig Bokor József legújabb népszínműve került színre. A darab, melynek címe: „Télen”, igen nehézkesen indult, az első felvonás után még mindig ott voltak, hogy a további fejleményekre következtetni sem lehetett. A második felvonásban az után a „jöttment” menyecske (Hegyi J.) ügyes furfangjával megindította a cselekvényt. A felvonás utolsó jelenete, midőn a legyeskedő Marcit (Mezey) rászedi és a sötét szobában összezárja a vén Murczos Bőskével (L. Mihályi Julia) és az ő féltekeny férje Vasas Józsi (Lomniczy) a falusi nép kíséretében így találja meg képzelte vetélytársát, oly frenetikus hatást idézett elő, hogy a közönség alig tudott magához jönni a kacagástól. A nép, a felséges nép, pedig oda fenn a kakasülön valóságosan tombolt örömeiben.

Hétfőn a „Bernardó Montilla” című színművet adták. A darab, melynek tárgya röviden az, hogy a túlságosan becsületes és jószívű Bernardó Montilla (Lomniczy) rájön arra, hogy neje Inés (Stettner A.) őt legjobb barátjával don Ricardóval (Delli) megcsalja, állnok barátját párbajban halálosan megsebzti, spanyol eredetiben „remek” lehet, de így, magyar színházban előadva, nem sokat ér. A fordításban nem sikerült visszaadni a pattogó spanyol élceket és könnyed szellemeskedéseket és épen ezért a don Rikardó és Gonzaló (Farkas) szóharca a realismus és idealismus fölött azt a hatást keltette, mintha két éretlen diák civódott volna; legalább nézetünk szerint előkelő körköben, mégma mindjárt Spanyolországban is, nem traktálják egymást művelt emberek „üres fejű”, „szamar” stbi. titulussal. A drámai érzelmek festésében az egyszer úgy Márkus (Lujza), mint Stettner A. (Inés) túllépték a határt.

Kedden Hegyi Janka jutalomjátékául Konti kitünő operettje „A suhancz” került színre. — Az egerszegi közönség nem hagyta cserben kedvencét. Hegyi Janka telt ház előtt játszott. Midőn a színpadra lépett, óriási tapsvihar fogadta, tisztelőitől pedig három szép csokrot kapott. — A meghatótt művésznő ez este még a szokott-nál is kedvesebben játszott, énekszámait mind kitünően sikerültek. Jól játszott és szépen énekelt még Mezey (Moren) is. A többiek játékában nem volt semmi kívánni való.

Szerdán Millöcker szép zenéjű operettje „A Boszorkányvár” került színre — üres ház előtt. A színészek is érezhető volt a lehangoltság. Az előadás vonatott volt. Hegyi Janka (Verus) és Nyiregyházi (Coralie) még elég jól megállták helyüket. Mihályi Julia azonban sehogy sem illett bele a Marsa szerepébe. Komikai szerepekre igen alkalmas, de már naivának túlságosan — naiv, Delli (Józsi) abszolte nem volt hangjánál. Mezey (Andris) énekszámait sikerültek.

Csütörtökön Dumas „A nők barátja” című vígjátékát játszták közepes ház előtt. A szellemes ötletekben és meglepő fordulatokban gazdag darabban érezhető, hogy a franciák nagy Dumasának alkotása. Csak az volt a kár, hogy a szereplők igen gyorsan beszéltek s beszédjük a

terem akustikája miatt annyira össze folyt, hogy sokszor alig lehetett őket megérteni. A szereplők közül kiváltak Stettner Aranka (Jane de Simrose) és Márkus Ilonka (Hackendorf kisasszony), mindkettő pompás alakított; az igaz, hogy nem értett volna, ha Stettner egy kissé követi a Márkus hanghordozását, mert ma este ő volt az egyetlen, a kit egészen meglehetett érteni. Lomniczy (De Ryons) igen ügyesen és rutinosan játszott. Delli (De Montegre) előadásában hiányzott a természetesség.

Helyi, megyei és vegyes hírek.

Károly Lajos főherceg. Súlyos csapás érte felséges királyunkat s vele a legmagasabb uralkodó házat Károly Lajos főhercegnek, a királyi testvéröccsének, aki egyuttal a magyar királyság és Ausztria császárság trónjának örököse volt, 63. éves korában Bécsben bekövetkezett gyászos elhunytával. Halála reánk, magyarokra nézve, annál gyászosabb, mert az uralkodó ház főhercegei közül legjobb indulattal viseltetett irántunk; nagy része volt annak idején a ki-egezés létrehozásában. Magyarországon birtokot vásárolt, hol mindig örömmel tartózkodott s a környékbeli főurak ilyenkor szívesen látott vendégei voltak. Aldás és beke poraira!

Dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter köszönő levele. Városunk diszpolgára, a közoktatásügyi miniszter, Botfy Lajos polgármesterhez a következő köszönő levelet intézte: „Köszönettel vettem Nagyságodnak f. évi április hó 26-án 1.292. szám alatt kelt felterjesztését, mely szerint a városi képviselőtestület az eddigi „Iskola” utcát nevenre elnevezni és [szülőhá-zamat emléktáblával megjeleníteni, szándékozik. Mindig meleg érdeklődéssel kísérem szülővárosom kulturális haladását, azon városot, melyhez eltem legszebb emlékei fűződnek. Fogadja Nagyságod és adja át kérem a város közönségének szívelyes üdvözlétemet.”

Személyi hír. *Pitkó Lajos* kir. tanácsos, a székes-fehérvári tankerület főigazgatója, f. hó 20-án városunkba jött s első ízben látogatta meg a zala-egerszegi állami főgymnasiumot. F. hó 22-én távozott el körünkől.

Milleniumi allapítvány. Dr. *Kuncz Adolf* csornai prépost, a türjei iskola szegénysorsú tanulóinak felruházására a millenium alkalmából ezer forintos alapítványt tett.

Nagy-Kanizsa város millenárius ünnepe. Nagy-Kanizsa város f. hó 17-én ülte meg impozáns módon az ezredéves ünnepet. Kora reggel az önkéntes tüzoltóság zenekara zeneszóval járta be a várost. Az üzletek zárva maradtak. Dél előtt a Ferencendiek templomában nagy közönség jelenléte mellett háladó istenítisztelet volt. Tizenegy órakor a városháza dísztermében Lajos hallgatóság mellett diszközgyűlés volt, amelyen igen sokan diszmagyarban jelentek meg. A diszközgyűlést Vécsey Zsigmond polgármester nyitotta meg hazafias beszéddel. A megnyitó beszéd után leleplezték Lengyel Lajos városi főjegyző emelkedett hangú, szép beszéde mellett ő felsé-gének a millenium emlékére megfestett arcképet. Ezután Halis István olvasta fel Nagy-Kanizsa város történetét rövid kivonatban. A diszközgyűlést a következő határozatok hozatalával fejezték be: hogy a főgymnasium épületét átalakítják és kibővítik, a polgári leányiskolát felépítik, árvaházat alapítanak, sétateret létesítenek, városi muzeumot és könyvtárt alkotnak, végül pedig a városi szegény-ügyet rendezik. Délben a Zöldfa-kert helyiségeiben a katolikus és izraelita nőegylet tagjai a szegények között 600 frtot osztottak szét, amely összegyűjtés és a város adományozása útján gyűlt egybe. A szegényeket itt egyszerűs mind a két nőegylet megvendégelte. A városi diszközgyűlésen résztvettek délután 2 és fél órakor ünne-pélyes menetben a Kórház-terre vonultak, ahol a nagy-kanizsai Irodalmi és Művészeti Kör énekkarának közre-működése mellett dr. Szűcs Miklós törvényszéki bíró szónoklatával felavatták az emlék fákat; ugyanezt csele-kezték ezután a Templomtéren is, ahol az ünnepi szónok-latot Kovács Károly törvényszéki bíró tartotta. A város este ki volt világitva; a szépen feldíszített városháza előtt a tüzoltóság zenekara játszott. A színházban 9 órakor kezdődött meg a diszeloadás, amely alkalommal a Király házassodik című darabot adták elő; az előadást allegorikus képlet zárta be.

Milleniumi nagyérem. A tenyész- és hizott juh-kiállítás bíráló bizottságának ítéletét a kiállítók jelenlé-tében f. hó 16-án déli 1 órakor hirdette ki az állatki-állítás főépület nagy csarnokában Zichy Nándor gróf, a bíráló bizottság elnöke. A tenyész juhok csoportjában a fésüs gyapjas (hazai fésüs, rambouillet) osztályában mil-leniumi nagy érmet kapott *üvegy Skublics Sándorné* ur-hölgy zala-szent-mihályi tenyészete.

Meghívó. A zala-egerszegi önkéntes tüzoltó-egylet az építendő mászótorony költségeinek részbeni fedezésére 1896. évi június hó 14-én a kaszaházi kertben táncsal rendez. Belépti díj: tagok- és családtagjainak 25 kr., nem tagoknak 50 kr. Egy tekegy 3 dobásra 15 kr. Ünnepléses kivonulás d. u. 3 órakor. Felülfizetések kö-zönnettel fogadtatnak és hírlapilag nyugtatnának. Ked-vezőtlen idő esetén a mulatság június hó 21-én fog meg-tartatni.

Evangélikus isteni tisztelőlet (milleniumi emlék-beszéd) tartatik pünkösd második ünnepén a polgári iskola rajztermében. Kezdeté fél 11 órakor.

Kitüntetett műfaragó. Ó felsége a király folyó hó 15-én az országos kiállítás megtekintése alkalmával *Faragó* (Fischer) *Ódón* budapesti műfaragót, Fischer Miksa hely-beli kereskedő fiát, aki a városunkban a polgári fiu-isko-lával kapcsolatban létezett műasztalos és műfaragó tan-műhely növendéke volt s aki állami ösztöndíjjal mult évben Párisban is volt, megszólítással és elismerő dicsé-rettel tüntette ki.

Tanuló ifjuság majálisa. A zala-egerszegi polgári fiu-, polgári leány- és felsőkereskedelmi iskola tanuló ifjuságának ez évi tavaszi táncmulatsága pünkösdi hétfőn lesz a kaszaházi kertben. Belépti díj 50 kr. A tiszta jövődelem az ezredéves kiállítás megtekintése végett Budapestre felelőlegesen szegénysorsú tanulók segélyezésére fordítatik.

Kinevezés. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter *Renn József* postatávírdára főosztályt posta távírdára felügyelővé, *Macsata Géza* posta távírdára segédosztályt posta távírdára tisztvévévé nevezte ki.

Első érettségi vizsgálat. A keszthelyi főgymnasiumban az első érettségi vizsgálat a most folyó tanév végén, június 20—22-én tartatik dr. Spitzkó Lajos tanker. főigazgató elnöksége alatt. Érettségi vizsgálatra jelentkezett 14 ifjú.

Jótekonyczéi táncmulatság. A zala-egerszegi karácsonyfa egyesület ez idei nyári mulatságát július hó 5-én fogja tartani a Baross ligetben. A mulatság tiszta jövődelmére az egyesület céljaira fordítja.

Kinevezés. A m. kir. igazságügyminiszter *Polgár János* zala-egerszegi törvényszéki iroda igazgatót jelenlegi alkalmaztatása helyén a IX-ik fizetési osztály harmadik fokozatába sorozott irodaigazgatóvá nevezte ki.

Jótekonyczéi színi előadás. A létesítendő városi tisztviselő és szolgaszemélyzet nyugdíjalapja javára f. hó 15-én rendezett színi előadás alkalmával felülfizettek: dr. gróf Jankovich László főispán 25 frtot, Handler István 6 frt, Stefanecz József, Horváth Béla 5—5 frt, Botly Lajos, dr. Czinder István, Nagy Gyula, Fischer László, Kaiser József 3—3 frt, Hajik István, Veisz Ede, Östreich Samu, Balaton József, Hangay Géza, Rosenberger Henriette, Gaál Károly, Schütz Sándor, Kaszter Sándor, Skublies Imre 2—2 frt, gróf Schlippenbach tábornok, Fenyvesi Miksa, Weiser Szidonia, Kollencz Hermína, dr. Grünvald Samu, Deutsch Ferenc, Stern Farkas, Graner Béla, Grünwald Mór, dr. Kele Antal, dr. Mangin Károly, Derzavics Lajos, Domokos Ignác, Büchler Jakab, Krosetz Gyula, Németh Elek, Dorsán Sándor, Kummer Gyula, Szántó Sándor, dr. Szigethy Elemér 1—1 frt, Ujváry József 80 krt, Számek Adolf 70 krt, Klovosovszky Ernő, Vapl József, Sipos János 60—60 krt, Tikk László, Tikk Mariska, N. N. 50—50 krt, Muth Jakab, Jakabfy Lajos, Neubrunn Gábor, Pirity Gyula 40—40 krt, Berger Miksa, Stern Lipót, N. N. Tikk József 30—30 krt, Neubrunn Gábor 25 krt, Pollák Ede, Grün Vilmos, Grünvald Aladár, Fuchsz Jenő, Jambor Sándor, Blau Salamon 20—20 krt, Práger Károly, Veisz Mór, Veisz Gábor 10—10 krt. Összes jövődelem volt 306 frt 55 kr. és pedig 106 frt 35 kr. felülfizetés, 202 frt 20 kr. jegyekből. A városi tanács köszönetét nyilvánítja elsősorban Dobó Sándor színiigazgatónak, aki a f. hó 15-iki színi előadás összes jövődelmére, saját költségeinek levonása nélkül, a jelzett jótekonyczéi négyfelükön átengedni szives volt, másod sorban a szíves felülfizetőknél és végül Fridrich Márkusnak, az „Arany Bárány“ nagyvendéglő bérletjének, aki a nagy termet az említett színi előadásra díjtalanul átengedte.

A keszthelyi járás összes községei külön-külön tartottak nemzeti ünnepséget hazánk ezeréves fennállásának alkalmából. Az ünnepség mindenütt hálaadó isteni tisztelettel kezdődött. Mire után a falu apraja-nagyja az iskolába gyűlt, meghallgatandó a tanulók hazafias szavatait és énekeit: d. u. népiünnep volt mindenütt.

Kinevezés. A m. kir. belügyminiszter Zalavármegyében a káptalanfai anyakönyvi kerületbe *Markó József* helyettes körjegyzőt anyakönyvvezetővé, továbbá a szentgyörgyvölgyi anyakönyvi kerületbe *Gézy Lajos* evang. református tanítót, a zala-szent-mihályiba pedig *Németh Jenő* községi tanítót anyakönyvvezető helyettesekké ki-nevezte.

Lelekelő iskolai ünnepély volt e hó 17-én Egervárott (Vas m.) délelőtti hálaadó isteni tiszteletre magyar nemzeti lobogó alatt vonult templomba a nemzeti jelvényekkel díszített tanuló ifjuság, hol a néppel együtt a szent-misést s „Te Deum“-ot énekelte. A templomból koszorúk, virágok, s zöld lombokkal, felséges királyunk I. Ferenc József arcképével s Magyarországi falitérképével díszített iskolaház elé vonult, hol a díszes emelvényen megjelent főt Simon István helybeli plebános iskolaszéki egyházi elnök, s a tanuló ifjusághoz s a megjelentekhez emelkedett hangon, magyar zamatos ünnepi beszédet mondott, melynek honszerelmi meleg sugarai ihletett arcokat varázsoltak. E fényes megnyitót után a tanulók kettős hangon a Kölcsey himnusz szövegét énekeltek. Aztán egy fúvószenekar „Ezer év“-et szavalt. Nyomban Farkas György főtanító a honfoglalás s a magyar nemzet ezeréves életét beszéte el a tanulóknak s a hallgatóságoknak, mely igen kellemes érzést keltett, volt a hallgatóság között, aki örömeiben könnyezett, — utánna elterítte a jó királyt, az ezeréves Magyar hazát: melyre három háromszoros eljen visszhangzott; Ezután a gyermekek felváltva énekeltek és szavaltak. Végül Herovics Gyula iskolaszéki világi elnök mondott beszédet szép beszédet, mely után kettős hangon a Szózatot énekeltek a tanulók. Így végződött a stabil ünnepély. Most a tanulók sorakozva nemzeti lobogó alatt díszmenetet tartottak nemzeti dalokkal fűszerezve, — mely után az iskolaszéki egyházi elnök háza előtt a „Hymnusz“ — s az iskolaház előtt a „Szózat“-ot újra énekeltek a tanulók, a nép sokaságtól kísérve. Delután a délelőtti-isteni tiszteleten újra megjelentek a tanulók, ahol énekeltek; melynek végével zászló alatt tek. Maksay Sándor uradalmi tisztartó úr engedélyével az urasági gyümölcsösbe vonult, dalolva, hol újra egy emlékeztető ünnepély folyt le. Főt. Simon István plebános iskolaszéki egyházi elnök ur egy forintot ajánlkozott a legjobb futóknak. Többeszi futóverseny ismétlődött; volt öröm, nevetés. Sok verset szavaltak fiúk s lányok, sok dalt daloltak, volt ugráncolás, játék, nesz, zsbongás; — s mindezt az iskola széki elnök, T. Makray J. tisztartó úr, Makrayné ő nagysága, Baranyi S. s. tiszt úr, sok szülő, előjáró végig

nézte; a főtanító rendezett, Garzso Agost II. tanító a nyert díjakat osztotta. Végre jel adatott a sorakozásra. Zászló alatt dalolós közt vissza vonult a tanuló ifjuság az iskola elé, honnan szét oszlott. Elismerés illeti Farkas Irma kisasszonyt, aki fáradhatlan kitartással iparkodott a tanulóknak a nemzeti rózsák, koszorúk, eszókrok készítésével örömet szerezni, s az ünnep fényét emelni. Jóságú rendezők, nemes ember barátok, kik az ezeréves nemzeti iskolai ünnepet rendezték, s szíveikig ható módon azt végrehajtották, önéreket legyen legszebb jutalmatok. Magyarok hatalmas jó Istene, áldd meg ezeréves Magyar hazánkat. Egy jelen volt.

Ezeréves fennállásunk emlékeztető kegyelettel ülte meg Zala-Szent-Gróth közönsége. Az ünnepséget f. hó 9-én kezdték meg a zsinagógában, mely ez alkalomra csinosan fel volt díszítve. Előbb a Hymnusz énekeltek el, azután Kardos Sámuel iskolaszéki elnök meleg hangon szavakba esetelte az ünnep jelentőségét, a gyermekeket hazaszeretetre buzdítva. Utánna Berkovits Albert tanító lépett a szószékre és a honszeretet lángjától áthatott felolvasást tartott. F. hó 10-én reggel 8 órakor az izr. imaházba volt hálaadó istentisztelet, amelyen megjelentek a helyi hatóságok, egyesületek. Itt Hirtenstein Adolf rabbi mondott sikertől szónoklatot. Kilenc órakor az ág. ev. imaházban volt az ünnepi isteni tisztelet. Ide már annyian sereglettek egybe, hogy a templom nem fogadhatta be őket s azért Szücs Imre ev. tanító a szabad ég alatt mondotta el alkalmi beszédét, mely a jelenvalakra vallás különbség nélkül mely hatást tett. Innen a közönség a róm. kath. templomba vonult, ahol Molits József segédlelkész mondott szép alkalmi beszédet. Este fáklyásmenettel rendeztek, amelyen tüzlők sorsfala között magyarruhás leányokvitték a fáklyákat. A menet a város háztól indult ki, ahol előbb Glazer Gyula tanító vezetése alatt a Szózat-ot énekeltek, azután végig mentek a kiválított utcákon, míg visszatértek a városába elé, ahol Kohári József városbíró mondott hangulatteljes beszédet, mely után énekeltek a szózatot és Hymnusz. A fáklyásmenettel után a „Koroná“-ban kétszáz terítékű bankettra gyűltek egybe, amelyen Botka Ferenc főszolgabíró a királyra, Molits József káplán a királyra emelte poharát. Mind két felköszöntőt állva hallgatták meg. Dr. Misner járásorvos a nőket elterítte. Bankett után tánc következett, mely reggelig tartott.

A közigazgatási bizottság a sümegh—keszthelyi kath. tanítói járáskör kérvényének kapcsán felhívja a rendezett tanácsú városok polgármestereit, valauint az összes járáskör főszolgabíroit, hogy a vármegye tanítóinak az ezredéves kiállítás való megjelenésére a községeket annál is inkább buzdítsák; mert a zalamegyei általános tanítótestület folyó évi nagygyűlése elmaradván, az erre fordítandó összeg is rendelkezésre áll.

A keszthelyi főgymnasium felsőbb osztályainak tanulói részt vesznek a budapesti ezredéves orsz. ifjusági tornaversenyben. A tornaversenyre, mely június 2. és 3-án lesz. 48 tanuló megy négy tanár vezetése és felügyelete mellett.

Gyermek- és népiünnepély tartanak f. hó 25-én Nagy-Recsen egyes jóságú adakozók részéről e célra adományozott összegből. Az ünnepség létrehozásában nagy buzgalmat fejtett ki Kherndl Imre földbírtokos, aki a tanúgy iránt oly meleg érdeklődéssel viseltetik. A nemes-szívű adakozók közt szerepel pallini Inkey László nagybirtokos, aki az iskolának ez alkalomra egy díszes zászlót, a tanulók részére az ünnepség költségeinek fedezéséhez pedig 5 frtot volt szives adományozni.

A keszthelyi kereskedelmi ifjuság önképző egy-lete folyó hó 17-én millenáris ünnepséget tartott, mely alkalomból este a „Hullám“ vendéglőben tomlával egybekötött táncestélyt is rendezett. A mulatságon jelen voltak: Rosenberger H.-né, Szigeti J.-né, Szabó B.-né, Braun R.-né, Kovács M.-né, Braun A.-né, Hochstädter M.-né, Radó V.-né, Hohmuth F.-né, Steiner R.-né, Weisz J.-né, Majer F.-né, Bornner nőv., Rosenberg nőv., Krausz nőv., Majer Ilona, Fisz nőv., Neumark Helen, Steiner Irma, Weisz Szerma stb. urnők.

Vasúti elönmunkálati engedély. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter Tuszkau Valdemár mérnök és dr. Köves Jenő ügyvéd, veszprémi lakosoknak a szombathely-rumi helyi érdekű vasút Rum állomásától a dunántúli helyi érdekű vasutak Túrje állomásáig kiépítendő helyi érdekű gőzmozdonyú vasút építésére az elönmunkálati engedélyt egy évre megadta.

Gazdasági gépek eladása. E cím alatt lapunk hirdetései rovatában foglalt hirdetésre e helyen is felhívjuk gazdaközönségünk figyelmét. Mi ugyanis Stadel János zala-tárnoki fölbirtokos úgy ismerjük, mint aki — bátyjának elhalálása folytán ennek jöhírű és gazdag aerendezési gépgyárát átvevén — minden törekvésével oda fogja irányítani, hogy a vásárló közönségnek igényeit szolid és kifogástalan gyártmányú eszközökkel elégítse ki s így a gyár eddigi jó hírnevét ne csak fenntartsa, hanem inkább öregbítse.

Lóvonatu vasut Keszthelyről Hévízre. Mult vasárnap egy pénztintézet megbízottjai jártak — és tárgyaltak Keszthelyen a balatoni fürdő és Hévíz között létesítendő lóvonatu vasut financérozása tárgyában.

Állatkiallítás. A budapesti országos állatkiallításra, mely május hó 24-én nyílik meg, gróf Festetics Tasillo Keszthelyi újjamirai uradalomból 2 tenyészbikát és négy üszőt szállítottak fel. A hat szép szilaj állat bizonyára feltűnést fog kelteni.

Leégett iskola. Zala-Szent-Gróthon az izr. iskola leégett s most az izr. tankötelesek tanítás nélkül vannak; mert a templomban, ahol a hitközség a tanítás folytatását óhajtotta, ezt keresztül vinni nem lehet. Ez újabb bajon a szent-gróthi népiszék tervbe vett államosításának megvalósítása segítene.

Egy vén gonosz öngyilkossága. Rezi községnek Bali Péter régi „Gonosz Pistá“-ja volt, ki, mint megrögzött tolvaj, életének javarészt börtönökben töltötte. Nem

rég tért haza, ismét pincét tört s hogy véséjére ismét be ne kerüljön a hűvösre, f. hó 12-én agyonlőtte magát.

Zalába fulladott. Györke Károly zala-szent-gróthi lakos a napokban részegen jött a hegyről haza felé. Utközben a Zalába esett és a különben erős, egészséges ember a vízbe fulladott.

Nestlé gyermektápláliszije, amely 40 évvel ezelőtt Nestlé vegyész Beveyben feltalált, nemcsak Európában, hanem a többi világrészben is óriási elterjedtségnek örvend s a legelső orvosi szaktekintélyektől és gyermekorvosoktól úgy ajánlatik, mint amely az anyatejnek a legkövetkezőbb pótlója s napjainkban minden gyermek-tápeledel között első rangot foglal el. Míg a tejet, hogy tovább meglehessen tartani, gyakran szózával, borsavval vagy salicilsavval keverik össze, amelyek idővel a gyermeki szervezetet káros hatással vannak, ez a Nestlé-féle gyermektápláliszit egészen ki van zárva. A csecsemők, akiket ezzel nevelnek föl, ezt szívesen eszik, jól néznek ki és megerősödnek; mert állandóan ugyanazon táplálékot kapják. A Nestlé-féle gyermektápláliszit a gyermekek felnevelésére és táplálására szükséges összes tulajdonságokat magába foglalja, ezenkívül készítésére is kiváló gondot fordítanak. Végül megemlítjük, hogy eltekintve ama körülménytől, miszerint, mint tejpótlónak, értéke megbecsülhetlen, mint pépek kiváló sajtáságai vannak és a gyermekek veszedelmes béluhurujainál, valamint a cholera nostráznál mint tápanyag, a belet izgató tej helyett jótékonyan használható. Oly tulajdonsága ez a Nestlé-gyermektápláliszitnek, amit az új kor orvosi kézkönyvek joggal említenek fel. Ovjuk a közönséget más, vásári módon hirdett készítményektől, amelyek kizárólag a közönségnek a félrevezetésére szolgálnak. Főraktár az osztrák-magyar monarchiára *Berlyák F.*-nél van Bécsben (I. Naglergasse 1.) Kapható minden gyógyszerárban és droguista kereskedésekben. Z.-Egerszegben Kaszter Sándor gyógyszerárban.

A legnagyobb magyar vállalat a Pallas Nagy Lexikona füzetes kiadásából ismét előtűnik tekzik öt füzet (151—155), melyek a Közép—Látás közé eső ismerete ket magyarázzák képből és írásban. Kár volna eok szót vesztegetni arra, a mit a művelt közönség már egy is tud: hogy mily fontos kulturális missziót teljesít e kiadvány, s hogy mily rövid időn megnyerte a tudományt önmagáért kedvelő közönség osztatlan tetszését. Rövid szavakban inkább csak a díszes mellékletekre hívjuk föl az érdeklődők figyelmét: mert a szöveget magát eléggé ajánlja azon több mint 300 szaktudós neve, kik nemes munkaközzel dolgoznak e monumentális alkotáson. A 151. füzet elején kapjuk Krassó Szörény vármegye térképét, a Kréta szisztéma mellékletét és Krisztiány város tervrajzát; cikkei közül kiemeljük a Közgazdaságtant (Földes B.), mely rövid monografiában mindent elmond, mi e fontos tudományra vonatkozik. A 152. füzet a Krokodilokat és Kúszó madarakat mutatja be díszes fekete nyomásban; sok cikke közül fontos a Kuba (Brózik és Mangold), mely az érdekes sziget kimerítő ismertetését adja, kalandos történetével együtt. A 153. füzet két mellékleten (az első gyönyörű színnyomat) a Kuttyák különféle válfajait látjuk; ránk magyarokra különösen nevezetes cikksorozat a Kurucokrói (Ballagi, Káldy, Négyessy), melyek élénk képét adják e háborgó és szabadsággért lángoló politikai pártnak. A 154. füzet a Magyarországi lakóházakat állítja élénk mellékletén, úgy a mint azt hazánk különböző vidékein maga a köz-nép szokta megépíteni; ennek magyarázó cikke (Komor M.) mellett méltányolnunk kell a Lajos cikksorozatot is (Mangold, Marczali, Márky), melyben a dicső Nagy Lajos és a mohácsi katasztrófa szomorú emlékü királyja is szép méltatásban részesül. A 155. füzet végre a Laokoon színynyomatú csoportozatát és a Léghajókat adja külön mellékleteken; itt is ki kell emelnünk László cikksorozatát, s ebben Szt. László királyunk történetét, mely úgy ragyog telénk, mint egy eltévedt kései sugár a homályba borult mult idők dicső korszakából.

Az Oicsó Könyvtár új olcsóbb kiadásából, Gyulai Pál szerkesztésében, a Franklin-Társulat a XII ik sorozatot adja közre, ismét húsz számot, melyek a 221—240 ik füzeteket foglalják el. A sorozat ezuttal is irodalmi becsű műveket, — hazai és külföldi szerzőktől — juttat a közönség kezébe lehető jutányos áron. A most megjelent művek ezek: Amerikai nők, hat rajz és elbeszélés különböző szerzőktől, angolból fordította György Aladár; ára 30 kr. Kölcsey versei, ötödik kiadás, bevezetésül Kölcsei életrajzával Toldi Fereactól; ára 50 kr. A szegény vilshieri lelkész naplójából, beszély, írta Zsokke Henrik, németből fordította Sz. M.; ára 10 kr. Arisztophanes, Kont Ferenczről, ki Arany János kitűnő Arisztophanes-fordításához szánta az olvasó közönség tájékozására; ára 20 kr. A Pépi király elbeszélés Cherbuliez Victortól, franciából fordította Berényi László; ára 20 kr. Bankár és báró, Hugó Károly szomorujátéka, mely az utolsó idők év tizedeken keresztül a nemzeti színház játékréjén volt; ára 20 kr. Történelmi rajzok, a magyar, főleg Erdély történetéből, írta Szilágyi Sándor; ára 50 kr. A hét kötetből álló sorozat ára tehát 2 frt.

Budapesti levél.

Megnyílt a kiállítás! Százézerrel tödul a vidék közönsége a fővárosba, hogy a nagy nemzeti ünnepségeken jelen lehessen, a kiállítás nagyszerűségében gyönyörködhesse s a tündérmesék világát megvalósító sokféle látványosságot élvezhesse. Es e népvándorlás tudatában a vidéken lakók közül sokan aggodalommal gondolnak arra, hogy ily nagyszámú látogató közönség részére van-e elég szálloda, lakóhely? Az aggodók megnyugtatóra szolgáljon, hogy a szállodák száma megsaporodott s ezek között első helyen kell kiemelnünk egy új szállodát, mely „Bristol“ szálloda elnevezéssel nyílt meg a Ferencz József dunaparti korzó és Mária Valéria utcára nyíló bejáratnál, közvetlen a „Hungária“ nagy szálloda mellett. **Ilits József**, ki nyolc éven át volt a „Hungária“ szálloda igazgatója s e téren, mint kiváló szakférfi, ismeretes, — alakította szállodává ezen négyemeletes palotát, melynek ablakai nagyobbrészt a Dunára nyílnak, gyönyörű kilátással a budai hegyekre, királyi palotára és a dunai élénk hajóközlekedésre. A szálloda a modern komfort minden követelményével van berendezve; feltalálható itt kényelmesség, legnagyobb tisztaság, egészséges levegő, a kellemes otthon; a szálloda villanvilágítása, az emeletre felhuzó (Lift) áll rendelkezésre, a legmodosabb és

leggyelmesebb kiszolgálásra pedig **Illits József** személyes felügyeletet nyújt biztositást. Diszes nyári és téli advarkertjében, éttermében és kávéházában a legízletesebb ételek és tiszta italok szolgáltatnak ki. Mindezekhez járul még, hogy szobaárai mérsékeltek s hosszab tartózkodás esetén az árak leszállítanak úgy, hogy mindenkinek a legjobban ajánlhatjuk, hogy Budapestre érkezve a „Bristol” szállodába szálljon.

»Kövesi sörcsarnokában este 8 órakor!« ez a jelszó Budapestben, ha az a kérdés merül fel, hogy hol találkozunk vacsorára. Ez a fővársnak újabb idő óta legkedveltebb és legnépszerűbb mulatóhelye, hol azonban úgy a villásreggelire, mint déli ebédre szintén a legválogatottabb közönség gyűl össze és méltán, mert az óriási, impozáns szépségű csarnok, a legegánsabb díszítésű, országunk minden megyéjének címerét feltüntető falfestményeivel, naponta katonazene-hangverseny mellett a legízletesebb ételek és legjobb borok s a kőbányai polgári serfűző híres kitiűő sörének olesó kiszolgálata mellett valóban minden tekintetben érdemessé teszi azon nagy látogatottságra, melyben részestül s mely legjobban bizonyítja, hogy a látogató jól és kellemesen érzi ott magát. Ezért ajánljuk t. olvasóinknak, hogy Budapestben időzése alatt ne mulassza el Kövesi Nándor Erzsébet-körntön levő nagy sörcsarnokát meglátogatni, mert ott a kellemes szórakozás mellett a főváros egyik új látványosságát is megtekintheti.

A kiállítás legerdekesebb különlegességei közé tartozik a falu templompépületében lévő áruháók között **Kotányi János** paprikamalma, villamos-hajtással működik s zszegedi termései hüvelyes paprikát őröl, mely szép rózsaszínű és finom zamatu. **Kotányi János** már 15 éve Bécsben tesz nagy szolgálatot a zszegedi paprika népszerűsítésére s neki lehet leginkább köszönni, hogy ezen cikk a külföldön is nagy elterjedésre jutott, mert Kotányi személyesen járta be a külföldet, sőt még az amerikai piacot is meghódította a chichagói kiállításon, hol elsőrendű kitüntetést nyert.

A millenniumi kiállítás egyik legbecesebb és maradandó műve bizonyára a földalatti villamos vasut, melyet méltán lehet a **Siemens és Halske** cég kiállítási műveinek tekinteni. A magyar fővárosnak méltó büszkeségét képezi a földalatti villamos vasut, mert e tekintetben megelőzték a continens minden városát s ezt a **Siemens és Halske** cég világírta, a villamossági berendezések legismertebb gyárának köszönhetjük, mely egről a „Nemzet” márc. 21-iki számában a következőket írja: „Mint a villamos vasutak legelső sikerült kísérletét, azon vasutat kell tekinteni, melyet Siemens és Halske 1879-ben a berlini iparkiállításán mutattak be. Ezen cégnek lehet egyáltalában a villamos vasutak fejlődését köszönni, az első kísérlettel a mostani stádiumig.” — A **Siemens és Halske** céget nem kisebb dícsőség illeti a villamvilágítási berendezések terén; az általa eszközölt városok és egyes középületek vagy gyárak villamvilágítása bizonyult eddig mindenütt legjobbnak és üzemzavartól mentesnek, mit legjobban bizonyítanak azon általunk is tudott körülmények, hogy számtalan gőzmalom és gépgyár Budapestben és a vidéken, hol más gyárak által eszközölt villamvilágítási berendezések nem voltak tökéletesek, a Siemens és Halske cég által rekonstruáltatták azt, mi, tekintve, hogy minden gyárban előkelő gépészmérnök itél ily kérdésben, a legilletékesebb szakvéleménynek tekinthető. Ezért ajánljuk alkalomszerűnek mindezek felsorolását, mert vidéki városainkban a villamossági berendezések részint küszöbön, részint tervbevéve vannak, tehát a tökéletesről való értesülés úgy a köz, mint magán érdekek szempontjából szükséges.

A kiállításra felrándulók bizonyára felhasználják az alkalmat, hogy a főváros nevezetességeit megtekintsék. Ezek közé méltán sorolható **Kertész Tódor** diszmiáru tárháza a Kristóf-tér sarkán, mely úgy mesés gazdasági és változatos szépségű kirakataival, valamint csarnokainak bámulatos sokféle tárgyaival a legerdekesebb látványokat nyújtja. A megtekintés alkalmával mindenki meg fogja ott találni azt, mivel hazatérésekor családtagjainak vagy ismerőseinek célszerű vagy tetszetős ajándékkal kedveskedni akar s gondolható, hogy a cég erre az alkalomra fényesen látta el raktárát a legkülönfélébb „Budapesti Emlék”-tárgyakkal, kezdve az olesó escesbecsékeltől az értékesebb diszmiárukig, bámulatos nagy választékban. Minden látogatónak ingyen nyújtja a cég a kiállítás albumát. Tekintettel a nyári időnyre, jó szolgálatot véltünk tenni, ha a cég nagy árjegyzékéből felsoroljuk azon cikkeket, melyeknek megrendelése időszerű és szükséges lehet: **Lawn Tennis játék, ennek egyes alkatrészei. Faoszlopok**, két részből a háló kifeszítéséhez; **New Screw holdfast** legújabb angol hálókifeszítő, kitiűő minőségű angol **Rakett** gumi fogantyú a Rakettre. **Rakett-prés, Rakett-tok**, vízmentes vászonból, **Lawn Tennis labdák**. Hátarjelzőgép. **Lawn Tennis sapka**, cipő, öv stb. s a Lawn Tennis szabályai. **Croquet-játék 8 személyre** a legkülönbözőbb kiállításokban, **kugli babák, lignum Sanctum-golyók, orosz kuglizó, tornászó-szerek**, uszó-övek parafa, vagy feltűzhető gumi-vászonból, **vívó-eszközök, Flóbert fegyverek, lóháló, halászó-szerek, összerakható halászháló, hintaágy, kerti szék, kerti gyertyatartó, lampionok, papír-léghajók, D. Favre-céle valódi francia szódavíz készítő gép, fagyaltgép, sodrony étel-borító, utazáshoz szükséges kellek: kézi koffer, kézi táska, plaid szij, angol úti ruhatekeres, berendezett toalette-táska, oldal-táska, uti pohár, ognac-palack, toillet-zsappan, illatszerek, új! mosható aranyozó folyadék stb. stb.**

Kiállítás.

Az ezredéves kiállítás mintegy 290 épületei közt tagadhatatlanul a legoriginálisabb a **Mauthner Ödön** budapesti magkereskedő pavillonja. Ez olyan eredeti, a minőt semmiféle viláskiállításán még nem láttunk. Látni kell azt a sajátos vadregényes külsejű épületet, mely vakolat helyett egész összességében fakéreggel van borítva. A közeledőt már száz lépésről a disz kis benyílló kert remek tökéletességű virágainak kellemes illatárja fogadja, de csak közelebb érve észleli, hogy az ebben a pavillonban és előtte folyton tolongó néparadattól vajmi nehéz a pavillonba bejutni. Benn a pavillonban látjuk a szakavatott rendező kéz művét; magvak kristályüveg tartókba rendezve s minden konyhakerti és virágmagfajta mellett ragyogó színekben festett természetű ábráit, majd üvegszekrényekbe helyezett frappáns hűségű, természetes nagyságú termények modelljeit. A páratlan tökéletességű és tisztaságú gazdasági magvak egyetemben a természetben csoportosított növényekkel, valamint az ezen pavillonban kiállított ritkább magvak gyűjteménye méltó tanulmánytárgyai a gazdának, kertésznek, és a természet kedvelőjének egyaránt.

Foulárd-selymet 60 krtól! 3 forint 35 krig méterenkint — japáni, chinai, stb. a legújabb min tázattal és színekben, u. m. fekete, fehér és színes **Henneberg selymet 35 krtól 14 frt 65 kr.** méterenkint sima, csikos, kockázott, mintázott, damasztot stb. (mint egy 240 különböző minőségben és 2000 szín-és mintázattal) stb. a megrendelt áru postabér és vám mentesen a házhoz szállítva és mintákat postafordultával: küld **Henneberg G.** (cs. kir. udv. szállító) selyem yára Zürichben. Svájcba címzett levelekre 10 kros és levelező lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek.

Nyilt-tér.

Újszülött gyermekek,

kiket anyjuk vagy egyáltalán nem, vagy csak elégtelenül szoptathat, legtermészetesebb módon nevelhetők fel a

H. Nestlé-fele gyermektápliszttel.

Mintadobozok és leírások, melyekben a készítés módja és a kontinens legtekintélyesebb szakértőinek és gyermekorvosainak bizonylatai vannak kinyomatva, kívánatra ingyen küldetnek meg. Fő raktár: F. Berlyák I. Naglegasse 1.

Nestlé Henrich Gyermeklisztje 90 kr. Nestlé Henrich Kondensált teje 60 kr.

F. Berlyák Bécs, I. Naglegasse 1.

Raktárak minden gyógyszerárban és droguistakereskedésekben. Zala-Egerszegen **Kaszter Sándor** ur gyógyszerárában.

Dr. Fridinger, az alsó-ausztriai országos lelene intézet igazgatójának, bizonyítványa szerint a Nestlé-fele táplisztt Ausztriában 1872-ben bevezettétn, hitelenen beigazolott hogy 2 éven át 84 szoptató alkalmatlan, vagy betegségt folytán dajkaemlön nem táplálkozható gyermeknél a legkitűőbb eredménnyel használtott, és ez áltai a gyermek halandóság is apadt. Évek során a társadalom minden rétegébe behatolva és 30 év óta az egész continensen elterjedve, a „Nestlé”-fele gyermektáplisztt ma már senki előtt sem ismeretlen.

Felelős szerkesztő és kiadó: **UDVARDY IGNÁC.**

249/v. 1896. sz.

Árverési hirdetés.

Alulirt kir. bír. végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. § a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a zalaegerszegi kir. jbiróság 3551. számú végzése által **Tuboly Károly** gógán malomi lakós végrehajtató javára **Palfi Anna** kereszturi, **Palfi József** tárnoki, **Palfi Rozi** baki lakosok ellen 133 frt 30 kr tőke, ennek 1891. április hó 1 től járó 5% kamatja, úgy járulékai erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 370 frtra becsült szarvasmarhákból álló ingóságok nyilvános árverés útján leendő eladatasá elrendeltétn, ennek a helyszínén, vagyis Petri Kereszturon, Tárnokon és Bakon leendő eszközésére Petri Kereszturon: 1896. évi május hó 27 ik napjának délelőtt 10 órája, Tárnokon ugyanazon nap d. u. 2 órakor, Bakon ugyanazon nap d. u. 4 órakor határidőül kitiűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. c. 107. §-a értelmében, a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. c. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Zala Egerszegen 1896. május hó 4-én.

Nagy Sándor kir. bír. végrehajtó.

Bükkfa padló és deszka eladás.

Zala-Páka melletti „Kuria” nevű erdőn lévő gőzfürésztelepen építésekre, úgy gazdasági célokra nagyon alkalmas, száraz, kemény bükkfa padló és deszka, minden nemű méretekben, mélyen leszállított áron eladó.

Bővebb felvilágosítást ad: **Fritsch Lipót** ottani ispán.

ad. 3122/tkv. 96.

Árverési hirdetés.

A zalaegerszegi kir. törvszék, mint telekkönyvi hatóság, közhírré teszi, hogy **Fenyvesi Miksa** z.egerszegi lakós végrehajtónak **Horváth Melánia** dr. Árvay Lászlóné z.egerszegi lakós végrehajtást szenvedő elleni 39 frt tőkekövetelés és járulékai iránti végrehajtási ügyében az árverést a zalaegerszegi kir. törvszék területén levő, a zalaegerszegi 2521. sz. tjkvben 265 a./2 hrsz. alatt fele részben kiskoru Horváth Gizella, Ilona, Ferenc tulajdonánál fölvev ingatlanból Horváth Melánia Árvay Lászlóné; fele részbeni jutalékára 1215 frtban megállapított kikiáltási árban, — úgy azonban, hogy a Horváth Bertalan és neje Smodies Gizella javára C. 998.90. sz. alatt bekeblezett hasznélvezeti jog az árverés által nem érintetik — az alábbi feltételek mellett elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1896. augusztus hó 5-ik napján d. e. 10 órakor Zala-Egerszegen, a telekkönyvi hatóság irodájában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át vagyis: 121 frt 50 krt készpénzben, vagy az 1881. LX. t. c. 42. §-ában jelzett ártolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. törvszék telekkönyvi hatósága.

Kelt Z. Egerszeg, 1896. évi április hó 24 én.

Rutich, kir. trvszéki bír.

Gazdasági gépek eladása.

Boldogult bátyám elhalálózása folytán a Győrben 1845. év óta fennálló, jó hírnévnek örvendő, számos kiállításon elsőrendű éremmel jutalmazott, gazdaságon berendezett mezőgazdasági gépgyárat, vas- és ércöntődjét átvettem s míg a készlet tart, minden rendbeli, kifogástalan anyagú, kitiűő szerkezetű és szolid gyártmányú gazdasági gépeket és eszközöket mérsékelt áron és igen kedvező fizetési feltételek mellett árusítok.

Bővebb felvilágosítást nyújt,

Stádel János
földbirtokos.

Zala-Tárnok, 1896. május hó.

1187/tk. 96.

Árverési hirdetés.

Az alsó-lendvai kir. jbiróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a kir. kincstar végrehajtónak **Soos Antal** szécsi-szigeti lakós végrehajtást szenvedő elleni 26 frt 79 kr. tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében az alsó-lendvai kir. járásbírósg területén levő, a szécsi-szigeti 189. sz. tjkvben A 1. sor 389. hrsz. a. foglalt ingatlanból Soos helyesen Soos Antal végrehajtást szenvedő nevén álló, az addó alapján 604 frtra becsült 1/4 ed részre az árverést 604 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1896. évi június hó 12 ik napján d. e. 9 órakor Szécsi-Sziget községében a község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át vagyis 60 frt 40 krt készpénzben, vagy az 1881: LX. t. c. 42. §-ában jelzett ártolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet 8. §-ában, kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881: LX. t. c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt A. Lendva 1896. évi márcis hó 26-án.

Horváth kir. aljbíró.

335/v. 1896. sz.

Árverési hirdetés.

Alulirt kir. bír. végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. § a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a zalaegerszegi kir. járásbírósg 4339. számú végzése által **Kolb Agoston** bécsi lakós végrehajtató javára **Pers János** zalaegerszeghegyi lakós ellen 750 forint tőke, ennek 1895. augusztus hó 10 től járó 6% kamatja, úgy járulékai erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 834frtra becsült egy négy ló erejű járgányos vas malom szerkezetből álló ingóságok nyilvános árverés útján leendő eladatasá elrendeltétn, ennek a helyszínén vagyis Milejben leendő eszközésére 1896. évi május hó 28-ik napjának d. e. 10 órája határidőül kitiűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. c. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. c. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Zala-Egerszegen, 1896. május hó 1-én.

Nemes Sándor kir. bír. végrehajtó.

Szálloda-megnyitás.

Az alulirt igazgatóság tisztelettel értesíti a nagy közönséget, hogy a

Royal nagy szálloda

Budapest, VII., Erzsébet körnt 45. 47. 49.

mely Ray Rezsőnek, a hírneves műépítésznek, tervei szerint nagy pompával épült, ez év április 30-án nyitattott meg. A rendkívül elegáns és minden modern kényelemmel berendezett elsőrangú szálloda, látványosságát képezi az egész osztrák-magyar monarchiának.

A belső berendezés, a maga egészében, művészi kivitelű, különösen pedig a külön földjával bíró disz terem, az interieurök. a fényes, családok számára való lakosztályok, melyek előszobából, szalonból háló és kis étkezőteremből állanak, továbbá a lakodalmi termek és separék, oly újítások, a minőket a fashionable világ szállodák is alig nyújtanak. A t. c. uraságok és közönség rendelkezésére áll 250 fölötté elegáns szoba, mindenik telefontal, normális áron mellett.

Elsőrangú vendéglő és kávéház saját vezetőségünk alatt.

Kiváló tisztelettel
Az igazgatóság.

SARG-nak általánosan elismert felül-múlhatlan fogtisztítószere

több **MILLIÓS**ZOR
kipróbálva és orvosilag legjobb szer gyanánt ajánlható.
Egészséges és szép fogak fenntartója.
Mindenütt kapható.

Egy lépcsős rostély,

mely minden gőzgéphez egyaránt alkalmazható, kétszáz darab, tűzmentes chamotte-téglával, fűrészporról való fűtéshez, a fűrészgép üzemének befejezése folytán feleslegessé válván, eladó.

Kellő utbaigazítást ad megkeresésre a lap kiadóhivatala.

ad. 2799/tkv. 96.

Árverési hirdetmény.

A zala-egerszegi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság, közhírré teszi, hogy **Ör Erzsébet** Bálint Józsefné budafai lakos végrehajtható **Barabás József** keményfai lakos végrehajtást szenvedő elleni 168 rti tőkekövetelés és járuléki iránti végrehajtási ügyében a zala-egerszegi kir. törvényszék területén levő, a salomvári 191. számú tjkvben Barabás József tulajdonánál fölvetett a következő ingatlanokra: I. a 680. szám alatti 290 frtban. II. a keményfai 9. számú tjkvben: I. 9. szám alatti 106 frtban, I. 286. szám alatti 58 frtban, I. 289. sz. alatti 28 frtban, I. 844. szám alatti 31 frtban, I. 853. szám alatti 37 frtban, I. 99. szám alatti 30 frtban, I. 123. szám alatti 64 frtban, I. 139. szám alatti 112 frtban, I. 151. szám alatti 30 frtban, I. 400. szám alatti 28 frtban, I. 404. szám alatti 139. frtban, I. 431. szám alatti 36 frtban, I. 440. szám alatti 5 frtban, I. 443. szám alatti 56 frtban, I. 609. szám alatti 25 frtban. III. a keményfai 39. számú tjkvben felerészben Barabás József, felerészben neje Bicsár Rozi tulajdonánál fölvetett ingatlanokból Barabás József felerészbeni jutalékára és pedig: I. 227. szám alatti jutalékára 34 frtban, I. 284. szám alatti 13 frtban, I. 868. szám alatti 7 frtban, I. 128. szám alatti 231 frtban, I. 593. szám alatti 17 frtban. IV. a keményfai 88. sz. tjkvben 1/3 részben Barabás József, 1/3 részben Barabás Katalin, 1/3 részben Barabás Anna, 1/3 részben Barabás Juli, 1/3 részben Lengyel Teréz, kiskoru Tornóy József, Rozi, János és Örzse tulajdonánál fölvetett ingatlanokból Barabás József 1/3 részbeni jutalékára és pedig I. 175. szám alatti jutalékára 1 frtban, I. 189. szám alatti 1 frtban ezennel meghatározott kikiáltási árban az alábbi feltételek mellett elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1896. évi augusztus 10-ik napján d. e. 10 órakor Keményfán, ugyanaznap d. u. 3 órakor Salomváron a község házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási árban alul is eladatni fognak.

Árverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok becsárának 10% át, vagyis 29 frt, 10 frt 60 krt, 3 frt 80 krt, 2 frt 80 krt, 3 frt 10 krt, 3 frt 70 krt, 3 frt, 6 frt 40 krt, 11 frt 20 krt, 3 frt, 2 frt 80 krt, 13 frt 90 krt, 3 frt 60 krt, 50 krt, 5 frt 60 krt, 2 frt 50 krt, 3 frt 40 krt, 1 frt 30 krt, 70 krt, 23 frt 10 krt, 1 frt 70 krt, 10 krt, 10 krt készpénzben, vagy az 1881. LX. t. c. 42 §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírral a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. c. 180. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. törvényszék, telekkönyvi hatósága.
Zala Egerszeg, 1896. április hó 21-én,

Rutich, kir. törvényszéki bíró.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller Liniment. Capsici comp.

Ezen hírneves házászer ellentállt az idő megpróbálásának, mert már több mint 25 év óta megbízható, fájdalomcsillapító bedörzsöléséket alkalmaztatik köszvényél, csúsznál, tagszagatásnál és megfűléseknél és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltek. A valódi Horgony-Pain-Expeller gyakorla Horgony-Liniment elnevezés alatt nem titkos szer, hanem igazi népszerű házászer, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszerárban készletben van; főraktár: Török József gyógyszerésznél Budapesten. Bevásárlás alkalmával igen óvatossá legyünk, mert több kisebbbirtéku utáztat van forgalomban. **Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony” védjegy nélkül mint nem valódit utasítsa vissza.**

Richter F. Ad. és társa, csász. és kir. udvari szállítók, Rudolstadt (Thüringia).

Legjobb szer poloskák, balhák, svábogok, gale, melyök és kollancsok ellen.

Zacherlin

bámulatos hatású! Biztosan öl!

Legjobb szer az ártalmas rovarok ellen. Ép ez okból milliók magasztalják és keresik. Ismertető jelei: 1. a bepecsételt palack, 2. a „Zacherl” név.

Elárúsító helyek:
Zala Egerszeg: Hubinszky Adolf, Unger Domokos özvegye, Kaszter Sándor, Rosenthal L., Gyarmati Vilmos, Weisz Jónás unoka öcsese, Ján Ferenc; Bellatinczon: Weisz Béla; Janosházán: Kohn Jakab, Spitzer Samu; Pacsán: Schleiffer M. G.

Több mint 50 év óta sikeresen használtatik!

Az **ESZÉKI SPITZER-KENŐCS** és az **ESZÉKI SALVATOR-SZAPPAN** Valódi minőségben csakis mint eddig, ezentúl is Eszéken, felsőváros

DIENES C. J. fele

gyógyszertárba készül és megrendelhető.

Szeplőket és májfoltokat, valamint az összes **bőrtisztítatlanságokat** biztosan eltávolít

1 tégely valódi Spitzer kenőcs	35 kr.
1 üveg valódi Spitzer-mosdóvíz	40 kr.
1 darab valódi Salvator-szappan	50 kr.
1 doboz valódi lyoni rizspor 3 színben	50 kr. és 1 frt.
1 doboz kézpaszta	60 kr.

FIGYELMEZTETÉS!
Csak akkor valódi, ha a fenti törvényileg beiktatott védjegyvel el vannak látva és keretik a közönség csakis DIENES-féle eszéki kenőcsöt és szappant kéri és elfogadni.

Általánosan ismert, jó hírnévnek örvendő s több oldalulag kitértelt sósborzszesz készítményem — kelendőségénél fogva — sok utánsának lévén az utóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azokban címjegyeimet módosítom s arra kék nyomtatban saját házam külső alakját veszem fel, bejegyeztetvén azt egyszerű smind védjegyként a budapesti iparkamaránál.

SÓSORSZESZ

gyors enyhülést eszközöl: eszós szagatás, fagyás, fog és in-fájdamak, szemgyöngeség, benuások, zsugorok stb. ellen: de különösen a bedörzsölő és kenő gyuro gyógyomódnál (mas sage) igen jó hatásnak bizonyult. Fogtisztító szerül is igen ajánlható, a menyiben a fogak lényegét elősegíti, a foghust erősíti és a száj tisztá, szagtalan izt nyer a szesz elpárol gása után, valamint ajánlatos a szer fejmósásra is a hajidegei erősítésére, a fejkorpa képződés megakadályozására és annak megszüntetésére.

Ára egy nagy üveggel 90 kr., egy k sebb üveggel 45 kr.

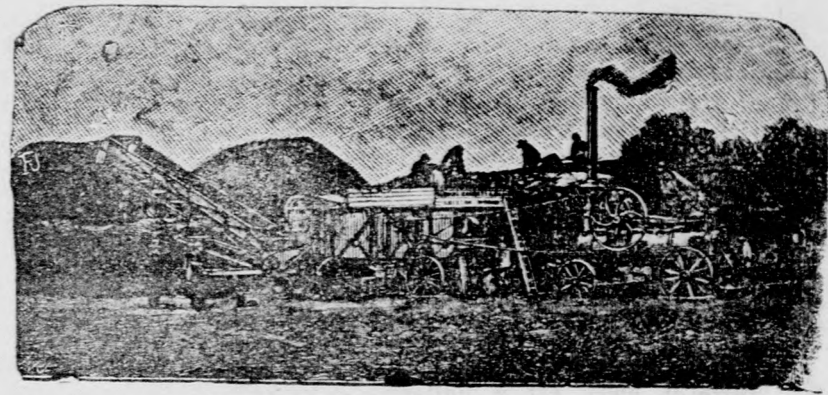
Brázay Kálmán
Budapestben, IV. kerület Múzeum-körút 28-ik sz.

Nyomatott öz. Taly Rozália gyorsrajtóján Zala-Egerszegben.

Kotzó Pál

gépészmérnök

Budapest, Üllői-ut 18. szám alatt

Ajánl 2 1/2, 3, 3 1/2 és 4 lóerejű

szöges cséplőkészleteket, továbbá 4, 5, 6, 8, 10 és 12 lóerejű

sines gőzcséplőkészleteket, hosszú szalmarázókkal, alsó szelelővel és rendkívül nagy felületű rostákkal, árpahéjazóval és választóhengerrel

Fa- és szénfűtésű és eredeti szalmafűtő GŐZMOZGONYKAT

Továbbá R. GARRET & SOHNS felülmulhatlan, 40% tüzelőanyagot megtakarító

Compound gőzmozgonyokat, legjobbnak elismert branfordi önműködő amerikai kévekötő aratógépeket. Eredeti amerikai szénagyújtót 1 vagy 2 ló betogására alkalmazható kombinált ruddal. Sorvető és szóravető gépeket és mindennemű egyéb kisebb gazdasági gépeket.

A Dunántúli kerületben, Bécs és Bpest fővonalán fekvő megye székhellyel, igen élénk forgalommal, nagy vidékkel bíró városban egy

gazdasági gépgyár

vas- és ércöntödével egyik tulajdonos elhalálózása miatt **ELADÓ.**

E gyár 51 éves fennállásával kintinó renoméval bír, teljes és modern felszereléssel, igen szép fekvéssel a város legszebb, legélénkebb részében, biztos és nagy vevő közönsége, nagy évi forgalma van.

Részvénytársaság alakítására is kiválóan alkalmas.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

332./1896. sz.

Árverési hirdetmény.

Fehér Rozi és István végrehajthatók javára **Boha Pal** és **Laszló** végrehajtást szenvedetteknl az a. lendvai kir. járásbíróság p. 3519/1896. sz. végrehajtást és az alsó lendvai kir. járásbíróság p. 7176/1896. sz. kiküldetést rendelő végzése alapján 29 frt 50 krnyi követelés s járuléki kielégítésére Szent Királyon f. évi június 5-ik napján d. e. 9 órakor lovak, és egyéb ingóságok 360 forint becsértékben bírói árverés útján fogtak eladatni következő árverési feltételek mellett: Ha a tárgy becsértéke meg nem ígértetűk, az a kikiáltási árban alól is a legtöbbet ígéro által megvettnel jelentetik ki, még akkor is, ha más árverelő által ígeret nem tétetett. Minden tárgy vételára azonnal készpénzben fizetendő, melynek lefizetése után az elárverezett tárgy a vevő birtokába adatik. Ha a legtöbbet ígéro a vételárt azonnal le nem fizetné, a tárgy azonnal újabban árvereltetik s ez esetben a fizetést nem teljesítő árverelőnek a netaláni többletthez igénye nincs, ellenben a netaláni kisebb összeget pótolni köteles és az árverés további folyamában részt nem vehet.

Kelt Alsó-Lendván, 1896. évi május hó 19-én.
Reményfy Jenő bir. végreha.